

Finanšu ministrija

UZŅĒMUMU IENĀKUMA NODOKĻA REFORMAS IETEKMES IZVĒRTĒJUMS 2018-2023 UN PIEDĀVĀTAIS TĀLĀKĀS RĪCĪBAS SCENĀRIJS

Kopsavilkums

Materiāls ir izstrādāts kā pamats nodokļu politikas uzstādījumiem, kas tiks ietverti valsts nodokļu politikas pamatnostādņēs 2024. – 2027. gadam¹, un sniedz plašu, datu analizē balstītu ieskatu attiecībā uz **Uzņēmumu ienākuma nodokļa** (UIN) reformas rezultātiem.

Izvērtējuma izstrādē ir ņemti vērā **Nodokļu politikas pilnveidošanas koordinēšanas grupas**² sanāsmēs izteiktie viedokļi un priekšlikumi.

UIN reformas **mērķis bija uzņēmumu rentabilitātes un produktivitātes paaugstināšana**, tādejādi primāri ir nepieciešams izvērtēt tā sasniegšanu, lai apliecinātu šobrīd pastāvošās UIN sistēmas lietderību un ilgtspēju.

Izvērtējumā tiek analizēti tādi būtiski rādītāji kā uzņēmumu **pašu kapitāls, rentabilitāte, peļņas rādītāji**. Papildus tiek aplūkoti arī citi uzņēmējdarbību ietekmējošie rādītāji kā **darbaspēka izmaksas, eksporta tirgus rādītāji** u.c. Minētā analīze ietver arī vairāku šo rādītāju **salīdzinājumu Baltijas valstīs, Polijā un vidēji ES**, kā arī **nozaru un uzņēmumu struktūras dalījumā**. Tiek aplūkota arī **UIN reformas ietekme uz valsts budžeta ieņēmumiem**.

Izvērtējuma pielikumā ir **pievienota plaša statistikas sadaļa**, kas ļauj uzskatāmāk iepazīties ar minēto datu analīzi, gūstot padziļinātu ieskatu iepriekš minētajās tēmās.

Analīze parāda sekojošo:

- UIN reforma **ir veicinājusi uzņēmumu pašu kapitāla rādītāju uzlabošanos un eksporta konkurētspējas saglabāšanos**.
- Ņemot vērā ierobežoto pieejamību banku finansējumam, **uzņēmumiem ir iespēja izmantot UIN reformas rezultātā gūtos pašu līdzekļus uzņēmējdarbības finansēšanai**.
- Lai gan pieaug uzņēmumu pašu kapitāls, taču mazinās kopējā saistību daļa uzņēmumu bilancēs, kas liecina, ka uzņēmumi izmanto pašu līdzekļus uzņēmējdarbības finansēšanai un **kredītu loma uzņēmumu finansējumā ir sarukusi. Latvijas uzņēmumiem pietrūkst ārējais finansējums** straujākai attīstībai. Pēc teorētiska novērtējuma **reforma, atliekot UIN nomaksu uz peļņas sadales brīdi, piecos gados ir atstājusi uzņēmumu rīcībā no 912 milj. euro līdz 1 351 milj. euro**.
- Pēc UIN reformas ievērojami **pieaudzis uzņēmumu tekošā gada nesadalītās peļņas apmērs**. No kopumā negatīva peļņas rādītāja (-1 682 milj. euro) 2014. gadā, Latvijas uzņēmumi pēc 2021.gada rezultātiem bija uzkrājuši nedaudz vairāk kā 6 miljardus euro nesadalītajā peļņā.
- Neskatoties uz straujo darbaspēka izmaksu pieaugumu, Baltijas valstis līdz šim nav zaudējušas konkurētspējā, tieši pretēji, to **eksporta tirgus daļas ir pieaugušas un turpina palielināties. Lielākais pieaugums proporcionāli ir bijis Latvijā**, Latvijas uzņēmumiem veiksmīgi pielāgojoties mainīgajai videi.
- Dati par ārvalstu tiešo investīciju iepilūdi Latvijā liecina, ka lielāko daļu šo investīciju veic jau **Latvijā esošie uzņēmumi ar ārvalstu kapitālu un investīciju avots ir uzkrātā peļņa**.
- Apmēram 1/3 daļa **apstrādes rūpniecības nozares uzņēmumu Latvijā ir noskaņoti turpināt investīcijas ražošanas paplašināšanai**.
- UIN reformas ietekmē **budžeta ieņēmumi saruka no apmēram 1,6% no IKP 2017.gadā uz 0,2% 2019. gadā**. UIN ieņēmumu apjoms pēc reformas pakāpeniski

¹ Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2024. – 2027. gadam plānots izstrādāt līdz 2024. gada 31. maijam

² Valdības koalīciju veidojošo partiju – "Jaunā Vienotība", "Progresīvie" un "Zaļo un Zemnieku savienība" – izveidota koleģiāla, koordinējoša, konsultatīvā platforma nodokļu politikas jautājumos ar mērķi koordinēt sadarbības partneru prioritātes nodokļu politikas plānošanai turpmākajiem gadiem. Darba grupas sēdēs tiek pieaicināti valdības sociālie un sadarbības partneri.

pieaug, sasniedzot **2022.gadā 1% no IKP**, bet šis relatīvais apjoms vēl atpaliek no pirmsreformas līmeņa.

Ņemot vērā analīzes rezultātus, tiek izdarīti šādi secinājumi:

- **UIN reforma veicinājusi uzņēmumu pašu kapitāla pieaugumu, kas nodrošina iespēju uzņēmumiem attīstīties arī pie stagnējoša kreditēšanas apjoma.**
- **Īstermiņā, ņemot vērā arī kapitāla cenas pieaugumu,** nav paredzams, ka būtiski mainīsies banku finansējuma pieejamība, tādēļ investīcijām novirzāmo līdzekļu uzkrāšana uzņēmumos būtu veicināma.
- Ar 2024. gadu **tiek noteikts uzņēmumu ienākuma nodokļa papildu maksājums (piemaksas veidā) kredītiestādēm un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem,** kas pēc būtības paredz ātrāku UIN nomaksu.
- **Lai nodrošinātu reformas mērķa sasniegšanu, nepieciešams saglabāt esošo UIN sistēmu ar jau Saeimas apstiprinātajām izmaiņām.**
- Vidējā termiņā **veikt atkārtotu UIN reformas rezultātu izvērtējumu,** īpaši vērtējot uzņēmumu pašu kapitāla attīstību un reinvestētās peļņas apjomus.

Mērķis un tā sasniegšana

1. UIN 2018.gada reformas mērķis bija **uzņēmumu rentabilitātes un produktivitātes paaugstināšana** - uzlabot uzņēmumu finanšu rādītājus, tai skaitā pašu kapitālu³, lai veicinātu investīcijas caur kreditēšanas pieejamības palielināšanos.

Esošā situācija

2. **Pieaudzis uzņēmumu īpatsvars ar pozitīvu pašu kapitālu**, sasniedzot 94% uzņēmumu ar pozitīvu pašu kapitālu sverot pēc aktīvu apjoma.

Uzņēmumi ar pozitīvu pašu kapitālu 2014. – 2021. gadā

Gads	Uzņēmumu skaits ar informāciju par pašu kapitālu	Uzņēmumu īpatsvars ar pozitīvu pašu kapitālu (%)	Uzņēmumu īpatsvars ar pozitīvu pašu kapitālu (%), svērts pēc aktīvu apjoma)
2014	87 453	58,7	88,5
2015	88 727	59,2	88,8
2016	93 801	60,6	89,1
2017	94 134	60,5	90,8
2018	95 598	61,3	92,2
2019	96 070	63,7	92,9
2020	95 278	65,9	93,5
2021	92 849	68,5	93,9

Avots: VID dati, LB aprēķini

3. **Rentabilitāte un uzņēmumu veselības rādītāji** (kopš reformas): neskatoties uz pēdējo gadu izaicinājumiem, **veselīgu uzņēmumu skaits un īpatsvars periodā no 2017. līdz 2021. gadam ir pakāpeniski pieaudzis**. Turklāt mēreni labāka kļuvusi gan šo uzņēmumu pelnītspēja, gan kapitalizācija jeb noturība pret turpmākiem satricinājumiem.

Gada pārskatus iesniegušo uzņēmumu skaits, veselīgu uzņēmumu skaits, veselīgu uzņēmumu pelnītspēja un pašu kapitāla rādītājs

	2017	2018	2019	2020	2021
Gada pārskatus iesniegušo:					
uzņēmumu skaits	134 545	134 980	134 866	133 699	126 550
uzņēmumu ar veselīgām finansēm skaits	24 251	27 049	28 614	29 512	31 671
uzņēmumu ar veselīgām finansēm īpatsvars	18%	20%	22%	22%	25%
Uzņēmumu ar veselīgām finansēm:					
vidējais kapitāla rādītājs (pašu kapitāls/aktīviem)	59,2%	58,6%	57,3%	59,1%	60,2%
vidējā rentabilitāte (EBITDA/apgrozījums)	15,2%	14,8%	15,4%	15,4%	17,2%

Avots: Atvērtie gada pārskatu finanšu dati, informācija uz 09.11.2022.

Piezīme: Gada pārskatus iesniegušo uzņēmumu skaits 2021. gadā ir mazāks arī tādēļ, ka uz datu atlases brīdi analīzei (09.11.2022.) visi uzņēmumi vēl nebija iesnieguši gada pārskatus. Neskatoties uz to, uzņēmumu ar veselīgām finansēm skaits 2021. gadā bija vēsturiski augstā līmenī. Atvērtos gada pārskatu finanšu datus 16.12.2022. jau bija pieejami gada pārskati par 128054 uzņēmumiem.

Avots: A.Semjonovs, J.Petkeviča (Latvijas Banka) Vai satricinājumi ekonomikā ir ietekmējuši tās mugurkaulu?, <https://www.makroekonomika.lv/raksti/vai-satricinajumi-ekonomika-ir-ietekmejusi-tas-mugurkaulu>

4. **Finansiāli veselīgu uzņēmumu skaita un īpatsvara pieaugumam** varētu būt vairāki iemesli:

³ Pašu kapitāls ir finanšu termins, kas rāda cik liela īpašuma daļa pieder uzņēmumam. Tas parasti tiek aprēķināts ar formulu: Pašu kapitāls = līdzekļi (aktīvi) - saistības (kreditori).

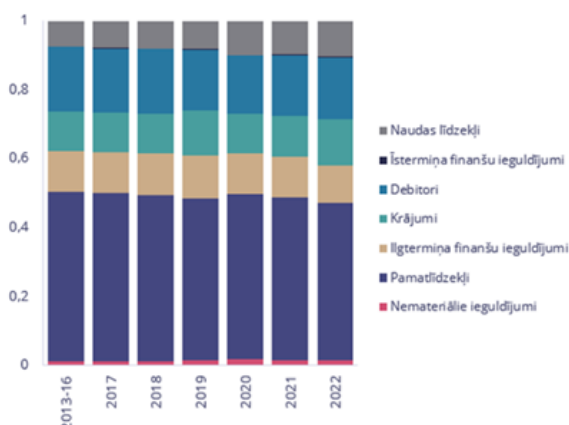
Pašu kapitāla sastāvdaļas ir:

- pamatkapitāls (akciju daļu kapitāls) - veidojas dibinot uzņēmumu. To veido naudas un materiālie resursi, ko dalībnieki nodod uzņēmuma rīcībā uz neierobežotu laiku,
- rezerves - daļa pārskata gada tīrās peļņas, kas novirzīta likuma un statūtu prasībām paredzētiem īpašiem mērķiem (zaudējumu segšanai),
- nesadalītā peļņa - peļņas daļa, kura paliek uzņēmuma rīcībā pēc nodokļiem.

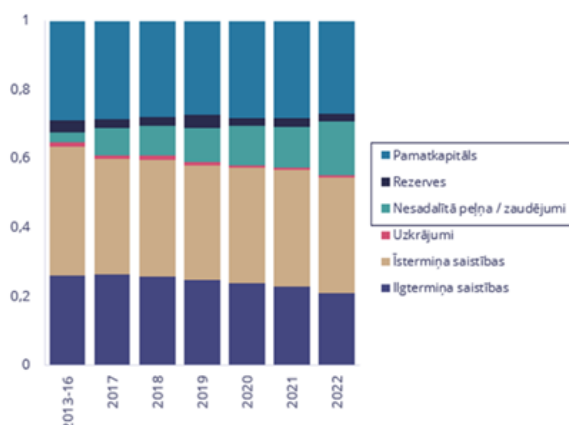
- Uzteicama uzņēmumu pielāgošanās prasme mainīgajiem apstākļiem – piemēram, pandēmijas laikā spējot nodrošināt darbības nepārtrauktību, daļu pakalpojumu sniedzot attālināti.
- Apjomīgi valsts atbalsta pasākumi, kas mīkstināja gan pandēmijas, gan energoresursu sadārdzināšanās negatīvo ietekmi.
- Pandēmijas ietekmē daļai uzņēmumu pieprasījums varētu būt pat palielinājies – piemēram, daļai higiēnas / medicīnas preču ražotāju vai IT pakalpojumu sniedzēju.
- Artavu uzņēmumu kapitalizācijas pieaugumā ir sniegusi arī UIN reforma** jeb nodokļa piemērošana peļņas sadales, nevis peļņas rašanās brīdī, tādējādi stimulējot peļņas reinvestēšanu.

5. Apkopotā statistika parāda, ka **pieaug uzņēmumu pašu kapitāls** taču mazinās kopējā saistību daļa. UIN reformas veikšanas brīdī tika pieņemts, ka, uzlabojoties uzņēmumu finanšu rādītājiem, palielināsies kreditēšanas pieejamība. Faktiski ir noticis pretējais – **uzņēmumi izmanto pašu līdzekļus uzņēmējdarbības finansēšanai un kredītu loma uzņēmumu finansējumā ir sarukusi** (detalizēti par kreditēšanu skatīt pielikumā)

Aktīvu sadalījums (struktūra, %)

Pasīvu sadalījums (struktūra, %)

Pašu kapitāls = pamatkapitāls + rezerves + nesadalītā peļņa

Avots: CSP (līdz 2020. gadam gada pārskatu dati, 2021-2022 uzņēmumu aptaujas), Latvijas Bankas aprēķini.

Saistības* un pašu kapitāls Baltijā un ES, milj. euro

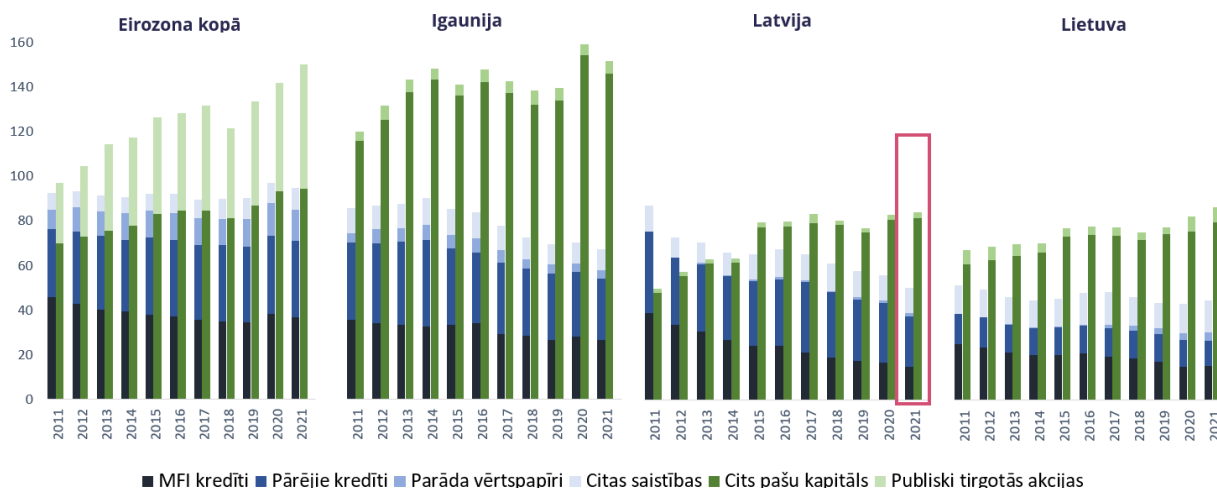
Gads	Dati	Latvija	Saistības pret pašu kapitālu	Igaunija	Saistības pret pašu kapitālu	Lietuva	Saistības pret pašu kapitālu	ES-27	Saistības pret pašu kapitālu
2016	Saistības	17 064	0,84	18 218	0,57	18 676	0,62	11 343 966	0,70
	Pašu kapitāls	20 274		32 108		30 246		16 268 219	
2017	Saistības	17 535	0,78	18 509	0,55	20 545	0,63	11 503 431	0,66
	Pašu kapitāls	22 406		33 931		32 840		17 323 507	
2018	Saistības	17 756	0,76	18 722	0,52	21 304	0,62	11 907 727	0,72
	Pašu kapitāls	23 400		35 842		34 208		16 544 117	
2019	Saistības	17 690	0,75	19 250	0,50	21 412	0,56	12 333 144	0,66
	Pašu kapitāls	23 540		38 656		37 909		18 787 055	
2020	Saistības	16 840	0,67	19 313	0,44	21 618	0,53	12 751 367	0,65
	Pašu kapitāls	25 053		43 609		41 111		19 613 159	
2021	Saistības	16 877	0,60	21 277	0,44	25 216	0,52	13 526 274	0,59
	Pašu kapitāls	28 133		48 358		48 435		22 810 485	
2022	Saistības	17 610	0,55	24 098	0,48	29 711	0,57	13 945 894	0,66
	Pašu kapitāls	31 946		49 985		51 688		21 068 275	

* Finanšu institūciju izsniegtie īstermiņa, ilgtermiņa kredīti, līzings, tirdzniecības kredīti un avansi, parāda vērtspapīri

Avots: Eurostat dati uz 30.10.2023.

6. **Analizējot datus par saistību un pašu kapitāla apmēra izmaiņām Latvijā laika periodā pēc UIN reformas ieviešanas, varam arī vērtēt Latvijas tirgū iztrūkstošā ārējā finansējuma apmēru.** Latvijas uzņēmumu pašu kapitāla apjoms no 2017.gada palielinājās par 42,6%, bet saistību apjoms tikai par 0,4%. Savukārt vidēji ES šajā laika periodā uzņēmumu pašu kapitāla un saistību apjoma pieaugums bija gandrīz vienāds – attiecīgi 21,6% un 21,2%, bet Lietuvā un Igaunijā saistību apjoma pieaugums bija 64-78% apmērā no pašu kapitāla pieauguma – attiecīgi 44,6% un 30,2%. Tas liecina, ka Latvijas situācija nav tipiska un ka Latvijas uzņēmumi, palielinot saistību apjomu arī tikai 70% apmērā no pašu kapitāla pieauguma līdzīgi kā citās Baltijas valstīs, varētu strādāt ar 5 miljardi euro lielāku kopējo kapitālu.

Uzņēmumu ārējā un iekšējā finansējuma apmērs, % no IKP
(Eurostat metodoloģija, atšķirīga no CSP)

Avots: Eurostat, sektoru kontu dati, Latvijas Bankas aprēķins.

Piezīme: Uzņēmumu kredīti iekļauj visus kredītus, t.sk., kredītus no citiem uzņēmumiem

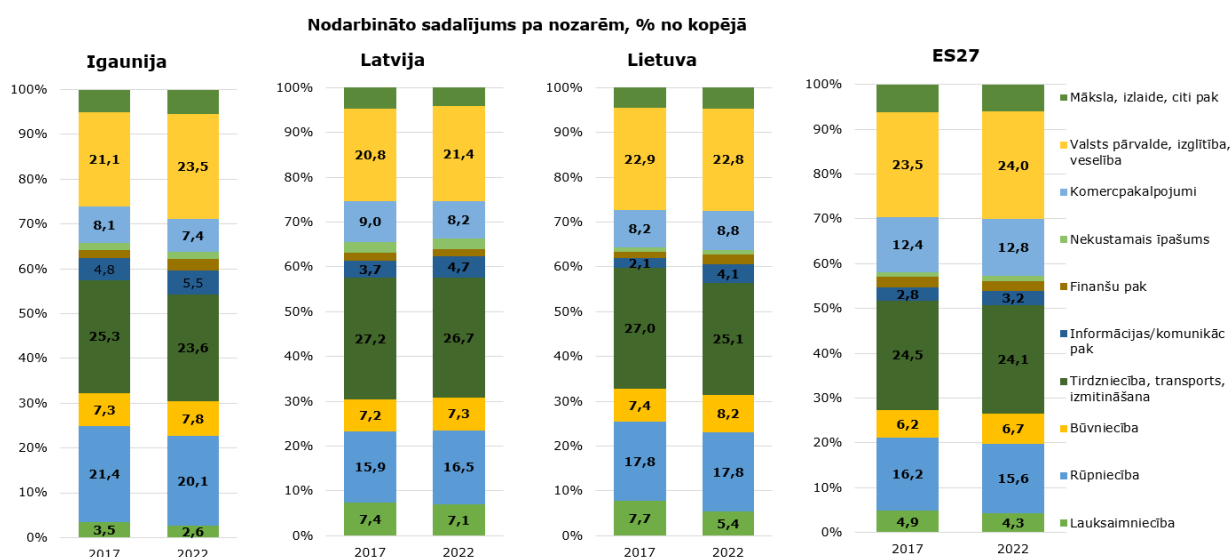
7. **Pēc UIN reformas ievērojami pieaudzis uzņēmumu tekošā gada nesadalītās peļņas apmērs.** No kopumā negatīva peļņas rādītāja (-976 milj. euro) 2015.gadā, **Latvijas uzņēmumi pēc 2021.gada rezultātiem bija uzkrājuši nedaudz vairāk kā 6 miljardus euro nesadalītajā peļņā.** Šos līdzekļus uzņēmumi var novirzīt investīcijām (t.sk. arī pētniecībai un attīstībai).

Uzņēmumu nesadalītā peļņa 2014. – 2021. gadā

Gads	Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa, milj. euro	Tekošā gada nesadalītā peļņa, milj. euro	Aktīvi, milj. euro	Tekošo un iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa pret aktīviem (%)
2014	-1682,0	1428,8	56 506,9	-0,45
2015	-976,4	1697,3	60 432,2	1,19
2016	198,9	1964,7	65 254,0	3,32
2017	779,2	3004,1	69 795,9	5,42
2018	1639,7	4013,4	71 902,9	7,86
2019	2230,3	4182,2	77 325,9	8,29
2020	4758,5	2814,8	81 348,2	9,31
2021	6118,1	5867,0	93 612,1	12,80
2022*		5515,3		

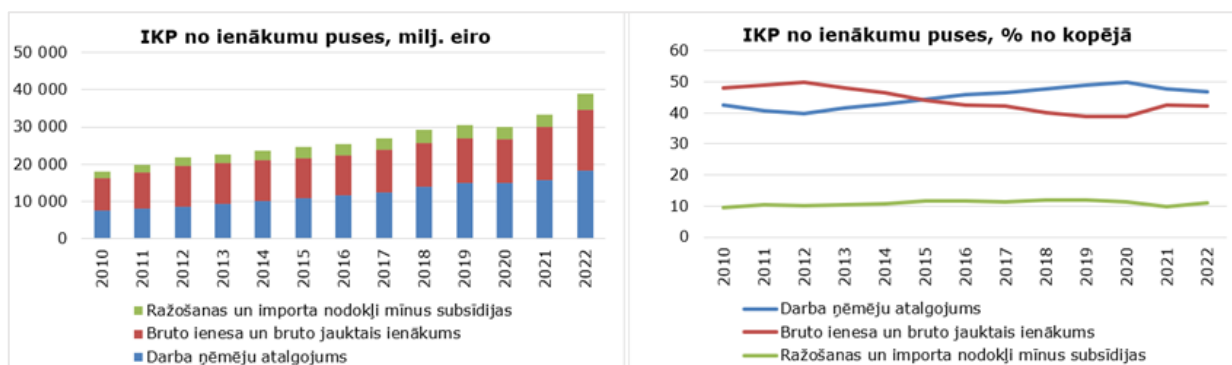
Avots: VID dati; *Lursoft dati

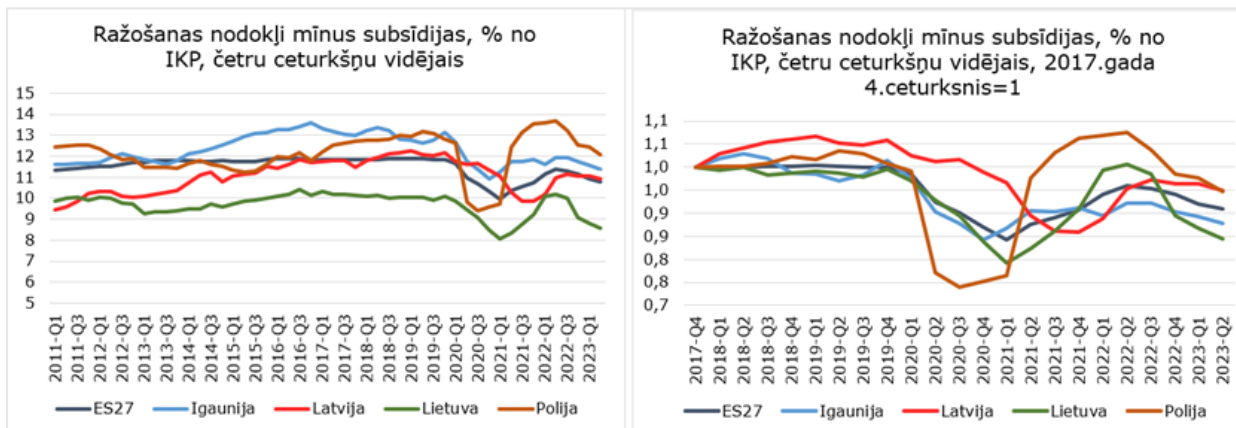
8. **Pašu kapitāla apjoms ir svarīgs uzņēmumu finansiālo veselību raksturojošs rādītājs.** Labi kapitalizētiem uzņēmumiem ir plašākas iespējas absorbēt negaidītus zaudējumus, neradot jautājumus par uzņēmumu maksātspēju, kā arī tiem ir krietni plašākas iespējas piesaistīt arī aizņemtus līdzekļus (t.sk. banku kredītus). Tāpat **pašu kapitāls ir viens no veidiem, kā uzņēmumiem tieši un netieši finansēt savus aktīvus.** Līdz ar to uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) regulējums, kas motivē reinvestēt peļņu, tādējādi stiprinot pašu kapitāla pozīcijas ir svarīgs ne tikai no uzņēmumu finansiālās noturības, bet arī no investīciju aktivitātes veicināšanas aspekta. Latvijā ir tikai daži uzņēmumi, kuru pašu kapitāla kopējais apmērs pārsniedz 1 mljrd. *euro* – 2017.gadā viens uzņēmums, laika periodā no 2018.gadam līdz 2021.gadam 3 uzņēmumi, bet 2022.gadā viens uzņēmums (saskaņā ar VID datiem no uzņēmumu gada pārskatiem). **Veiktā analīze liecina, ka pašreizējais UIN regulējums Latvijā veicina reinvestētās peļņas uzkrāšanos. Vienlaikus pašu kapitāla līmenis pret IKP joprojām ir zems salīdzinājumā ar ES.**
9. **Nozaru griezumā** laika periodā no UIN reformas ieviešanas **vērojamas pozitīvas strukturālas izmaiņas**, pieaugot nodarbināto skaitam un īpatsvaram augstākās pievienotās vērtības nozarēs ar lielāku eksporta potenciālu (rūpniecība, informācijas un komunikāciju pakalpojumi) (Eurostat dati).

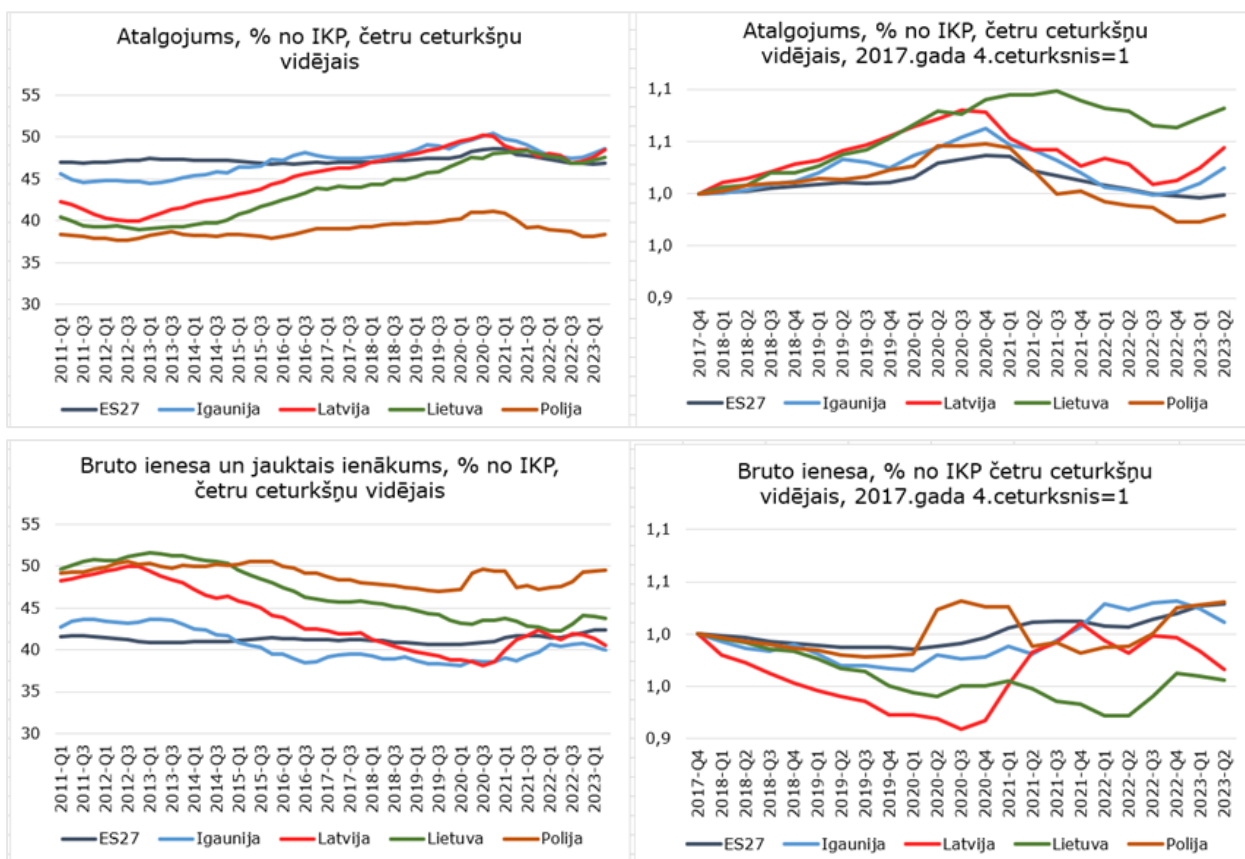
Avots: Eurostat dati

10. **Analizējot IKP struktūru no ienākumu aspekta, būtiskas izmaiņas UIN reformas ietekmē nav notikušas.** Ja strādājošo atalgojuma un uzņēmumu peļņas daļas IKP kopš 2010.gada ir bijušas kopumā ap 89% no IKP, atalgojuma daļai IKP pakāpeniski pieaugot un uzņēmumu peļņas daļai mazinoties, nodokļu daļa ir bijusi salīdzinoši stabila, svārstoties 9,4-12,1% robežās (vidēji 11%) un izteikta pieauguma vai samazinājuma tendence nav vērojama. Attiecībā uz nodokļu daļu - kopumā laikā kopš finanšu krīzes ir tikai ļoti neliela virzība pieauguma virzienā. Kopš 2018.gada nodokļu īpatsvars IKP ir nedaudz samazinājies, bet to lielā mērā ir ietekmējis Covid-19 periods.

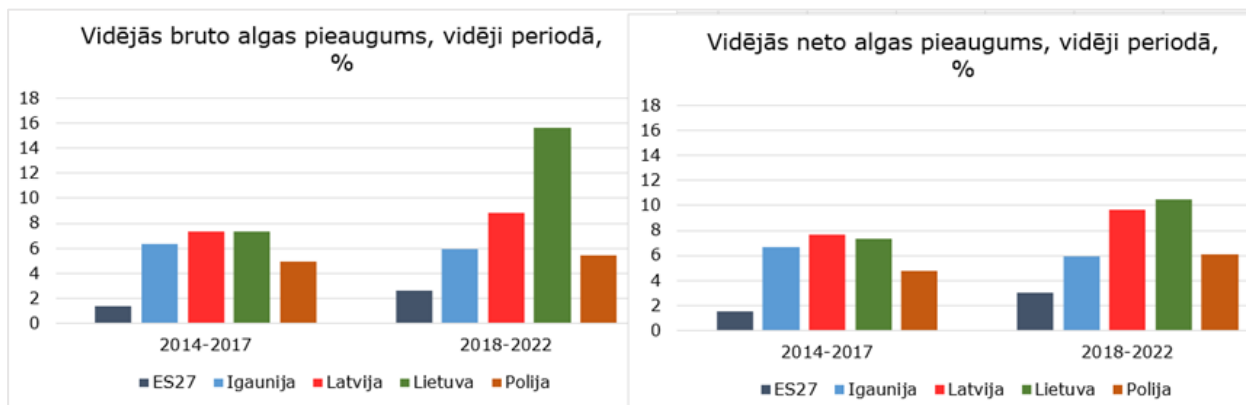

- Baltijas valstīs darbaspēka izmaksu dinamika kopš 2011.gada ir bijusi praktiski identiska un tiešu UIN reformas ietekmi uz šiem procesiem nevar novērot.** Visās Baltijas valstīs bijis vērojams straujš darba samaksas pieaugums, īpaši straujš tas bijis pēc 2018.gada, bet kopumā darba samaksas un darbaspēka izmaksu pieaugums visā Baltijā bijis līdzīgs, straujāks nekā Polijā, kā arī būtiski straujāks nekā ES vidēji.
- Atalgojuma un uzņēmumu peļņas īpatsvars IKP** - Eurostat dati par IKP no ienākumu puses rāda, ka **visās Baltijas valstīs laikā no 2010.gada atalgojuma īpatsvars IKP ir pastāvīgi audzis, kopš 2018.gada jau pārsniedzot ES vidējo rādītāju.** Īpaši šī pieauguma tendence bijusi izteikta Latvijā un Lietuvā, Igaunijā pieaugums bijis lēnāks, bet algu īpatsvars ekonomikā jau sākotnēji bijis zemāks. Attiecīgi uzņēmumu peļņas daļa Latvijā un Lietuvā ir pastāvīgi samazinājusies. Dati nerāda, ka 2018.gada nodokļu reforma būtu radījusi kādas izmaiņas Latvijas rādītāju dinamikā, tā līdz pat 2020.gada vidum ir pilnīgi identiska kā Lietuvā, taču atšķirības ir iezīmējušas Covid-19 periodā un visticamāk, tās ir saistītas ar atšķirīgo ierobežojumu un Covid atbalsta politiku, kur Latvija sniedza lielāku atbalstu dīkstāves pabalstu veidā darbu apturējušajiem uzņēmumiem. Kopš 2023.gada sākuma atalgojuma īpatsvars ekonomikā atkal sācis augt visās Baltijas valstīs, bet īpaši strauji Latvijā.

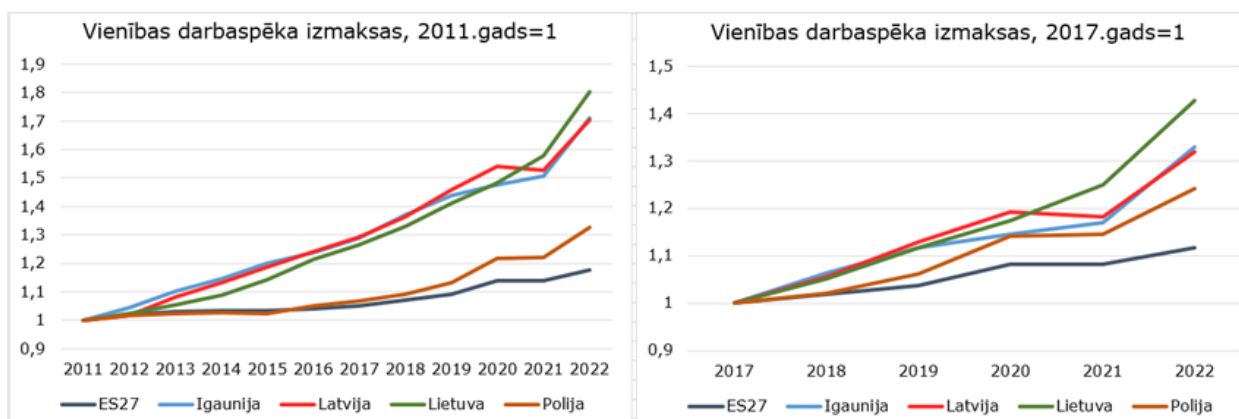

Bruto ienesa un jauktais ienākums = peļņa

13. **Ierobežota darbaspēka pieejamības apstākļos, vidējās algas pieaugums** Baltijā kopš 2010.gada bijis straujāks nekā Polijā. Latvijā un Igaunijā pieauguma tempi ļoti līdzīgi, vienīgi Latvijā algas pieaug no zemāka līmeņa. Pateicoties straujākiem pieauguma tempiem, algas līmenis Latvijā 2021.gadā apsteidzis algas līmeni Polijā. Kopš 2018.gada vidējās algas pieaugums Latvijā bijis nedaudz straujāks nekā Igaunijā, savukārt Lietuvas datus ir laika rindu lūzums, kad bruto ienākumos sāka ieskaitīt arī darba devēja sociālās apdrošināšanas izmaksas un analizē jāizmanto neto ienākumi. Neto ienākumu dati rāda, ka līdz 2018.gadam algu pieaugums visās Baltijas valstīs ļoti līdzīgs, bet pēc tam Latvijā un Lietuvā nedaudz straujāks.

14. **Vienības darbaspēka izmaksu dinamika Baltijas valstīs kopš 2011.gada ir bijusi praktiski identiska.** Latvijā un Igaunijā pieaugums bijis pilnīgi vienāds, un Lietuvā nedaudz straujāks kopš 2020.gada. Baltijas valstīs kopumā darbaspēka izmaksu pieaugums vērtējams straujš, tas bijis straujākais starp visām ES valstīm un straujāks nekā Polijā, kā arī būtiski straujāks nekā ES vidēji. Strauji augošās attīstības procesā esošās valstīs darbaspēka izmaksu pieaugums ir dabisks process, cenām un algām konverģējot uz ES vidējo līmeni. Papildus tam pieaugumu ietekmējusi arī minimālās darba algas paaugstināšana Latvijā, neformālās ekonomikas mazināšanās un iekļaušana algu statistikā, kā arī valdības lēmumi par budžeta izdevumu palielināšanu atalgojumam atsevišķām sabiedriskā sektora darbinieku kategorijām un dažu pēdējo gadu laikā arī ierobežotie darbaspēka resursi. **Kopumā šie faktori bijuši līdzīgi visās Baltijas valstīs un attiecīgi arī kāpums ir līdzīgs.**

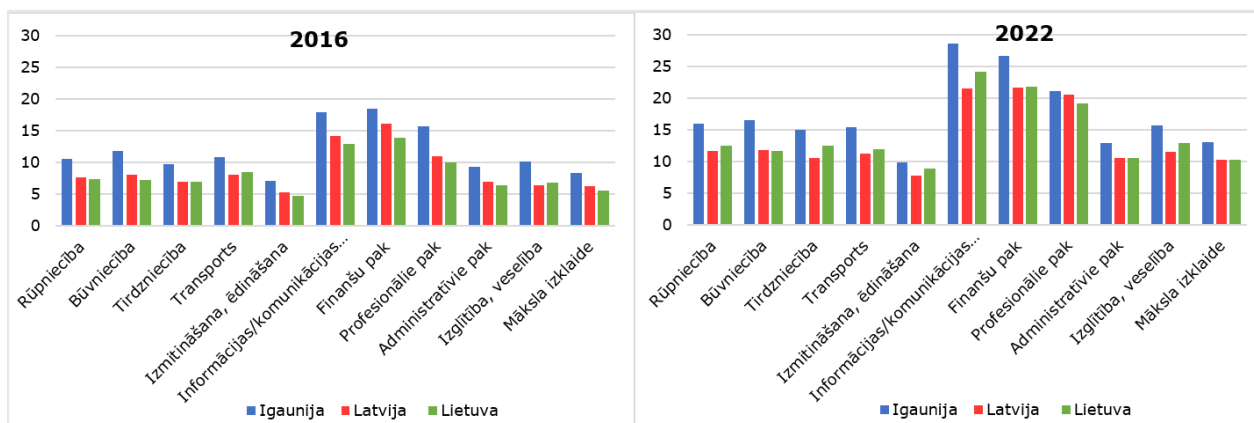

15. **Darba samaksa, darbaspēka izmaksas un nodarbinātība pa nozarēm** - nozaru griezumā vienības **darbaspēka izmaksas Latvijā strauji augušas būvniecībā**, iezīmējot atšķirību no pārējām Baltijas valstīm, jo šajā nozarē pēdējos divos gados bijis vērojams būtisks izlaides apjomu kritums, kamēr nodarbināto skaits samazinājies tikai nedaudz un algas turpinājušas pieaugt, **palielinot izmaksas uz saražotās produkcijas vienību**. Stundas darbaspēka izmaksu griezumā situācija visā Baltijā kopumā diezgan līdzīga, augstākie izmaksu līmeņi ir Igaunijā, bet Latvijā un Lietuvā tie ir visai tuvi. **Vienlaikus Lietuvā pēdējo sešu gadu laikā darbaspēka izmaksu pieaugums bijis straujāks un**

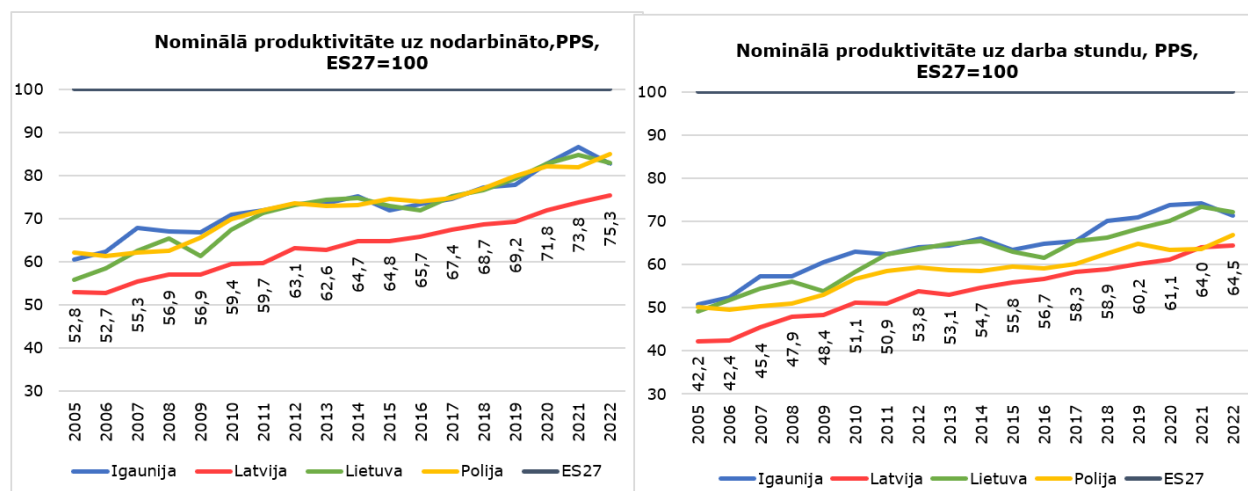
lielā daļā nozaru izmaksas jau ir pārsniegušas Latvijas rādītājus, ja iepriekš no tiem nedaudz atpalika.

16. **Augstākie izmaksu (attiecīgi darbaspēka ieņēmumu) līmeņi** visās Baltijas valstīs ir informācijas un komunikācijas pakalpojumu un finanšu pakalpojumu nozarēs, bet zemākie izmitināšanā un ēdināšanā, profesionālajos un administratīvajos pakalpojumos un mākslas izklaides un atpūtas nozarē.

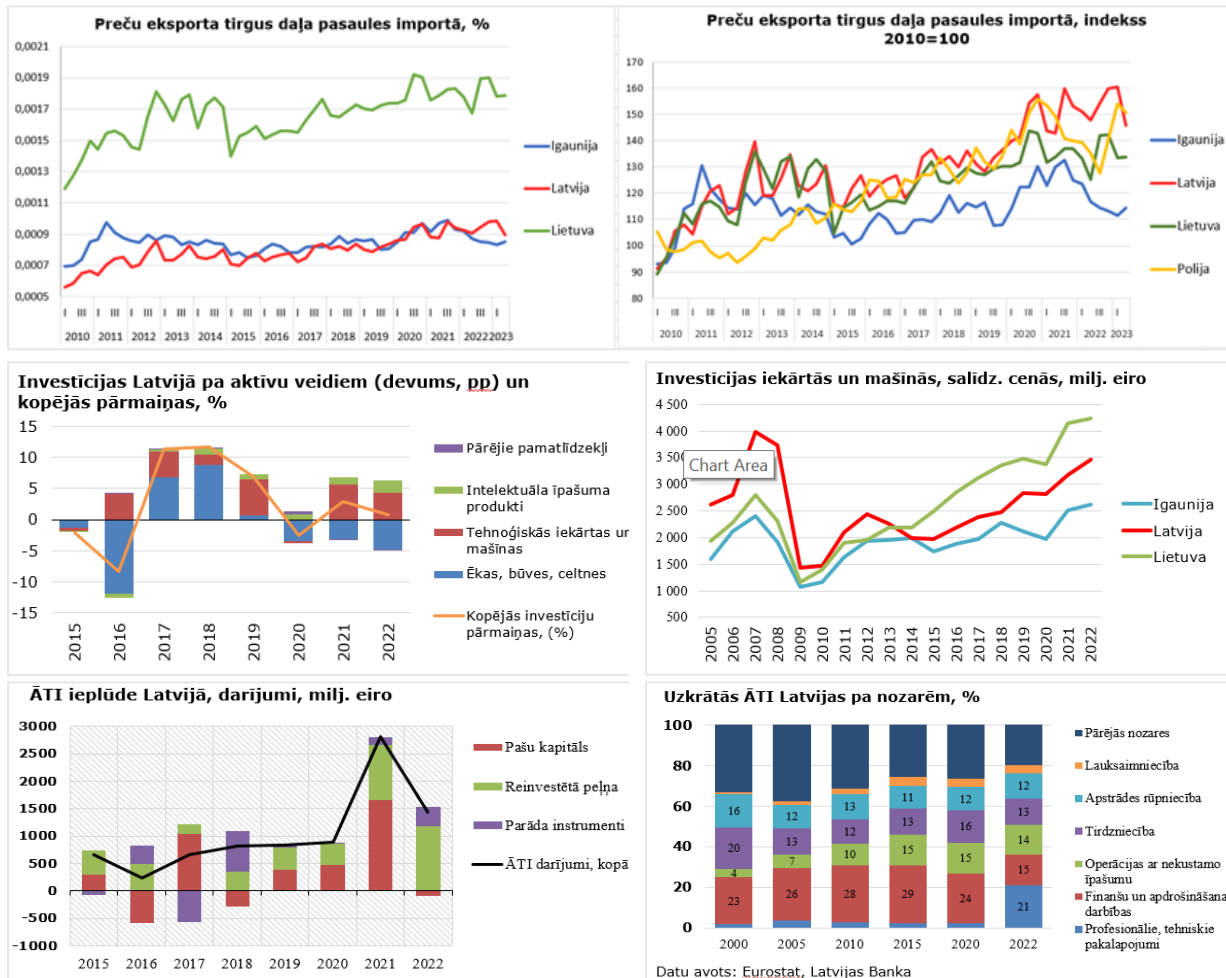
Darbaspēka izmaksas, euro stundā, 2016. un 2022.gadā

17. **Straujās darba spēka izmaksu izmaiņas jāvērtē produktivitātes kontekstā. Kopējais produktivitātes līmenis Latvijā ievērojami atpaliek no Lietuvas un Igaunijas ar būtiskām atšķirībām nozaru griezumā** (par nozarēm skatīt pielikumu).

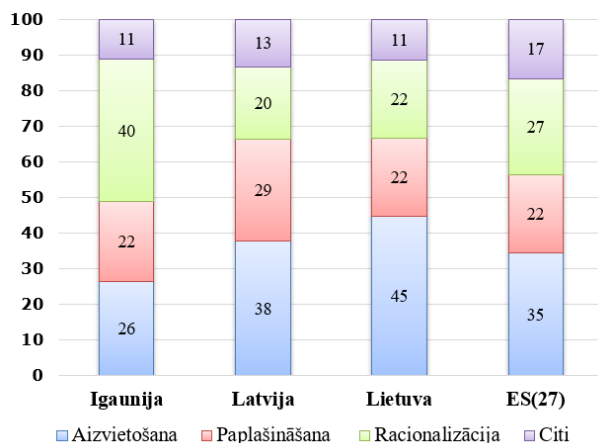

18. **Latvijas eksporta tirgus daļas saglabājas un pieaug, Latvijas uzņēmumiem veiksmīgi pielāgojoties mainīgajai videi.** Neskatoties uz straujo darbaspēka izmaksu pieaugumu, Baltijas valstis līdz šim nav zaudējušas konkurētspējā, tieši pretēji, to **eksporta tirgus daļas ir pieaugušas un turpina palielināties. Lielākais pieaugums proporcionāli ir bijis Latvijā.** Ņemot vērā ierobežoto pieejamību banku finansējumam, spēja turpināt investīcijas un pielāgoties eksporta tirgiem, ir tieši saistāma ar **uzņēmumu iespēju izmantot UIN reformas rezultātā gūtos pašu līdzekļus uzņēmējdarbības finansēšanai.** Arī dati par ārvalstu tiešo investīciju ieplūdi Latvijā liecina, ka lielāko daļu šo investīciju veic jau **Latvijā esošie uzņēmumi ar ārvalstu kapitālu un investīciju avots ir uzkrātā peļņa.** Vairāk par investīcijām - Vispārējās valdības, privātās un pārējās investīcijas un to galvenie finansējuma veidi - skatīt pielikumā.

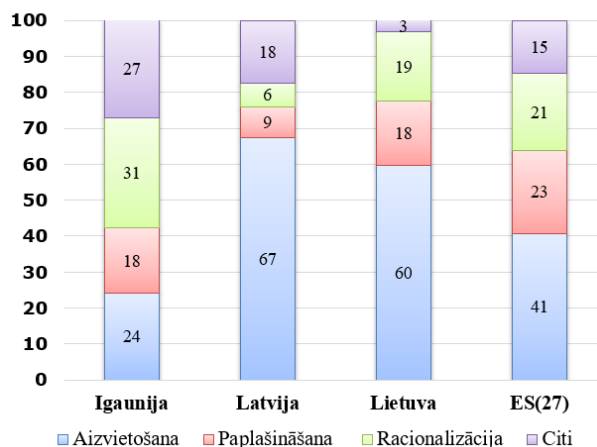

19. Eiropas Komisijas uzdevumā veiktā aptauja rāda, ka **apmēram 1/3 daļa apstrādes rūpniecības nozares uzņēmumu Latvijā ir noskaņoti turpināt investīcijas ražošanas paplašināšanai**. Pakalpojumu nozarē dominē aizvietojošās investīcijas.

Uzņēmumu aptaujas rezultāti apstrādes rūpniecības nozarē. 2023.gadā paredzamo investīciju struktūra.

Uzņēmumu aptaujas rezultāti pakalpojumu nozarēs. 2023.gadā paredzamo investīciju struktūra.

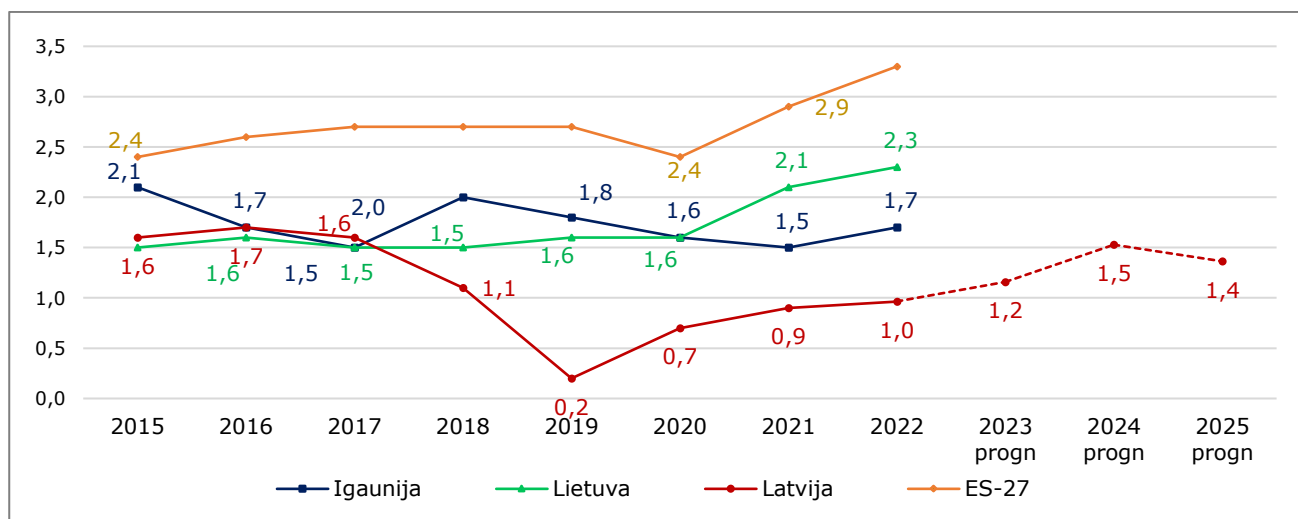

Avots: Eiropas Komisija

20. Jāatzīmē, ka šobrīd spēkā esošais UIN modelis ir arī augstu novērtēts starptautiskajā nodokļu konkurētspējas indeksā, ko publicē starptautiskā domnīca "Tax Foundation", kur Latvija vairākus gadus atrodas otrajā vietā aiz Igaunijas. Atzīmējams, ka **UIN sistēmas atsevišķajā vērtējumā Latvija minētajā reitingā apsteidz Igauniju un ir pirmajā vietā** (minētā domnīca vērtē kopējo nodokļu sistēmu, ne tikai UIN).

21. Vērtējot nodokļu ieņēmumu kontekstā, **UIN reformas ietekmē budžeta ieņēmumi saruka no apmēram 1,6 % no IKP uz 0,2% 2019. gadā un tuvojoties iepriekšējam līmenim 2024.-2025. gadā.** Šajā pašā periodā Lietuvas un Igaunijas UIN ieņēmumi pret IKP ir auguši, nodrošinot papildus ieņēmumus budžetā. Teorētiskie negūtie UIN ieņēmumi laika posmā no 2018.gada līdz 2021.gadam būtu vērtējami robežās no 912 milj. *euro* (starpība ar 2017.gada ieņēmumiem) līdz 1 351 milj. *euro* (starpība ar attiecīgo UIN ieņēmumu attiecību pret IKP) apmērā. Ir būtiski atzīmēt, ka minētajam novērtējumam ir tikai teorētisks raksturs, jo faktiskie UIN ieņēmumi pie klasiskās UIN nodokļu sistēmas nav novērtējami, ņemot vērā Covid-19 pandēmijas un nestabilās ģeopolitiskās situācijas radītās sekas.

Uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumi Baltijas valstīs un vidēji ES, % no IKP

Avots: Eurostat dati, FM prognozes

22. **2023.gadā plānotie UIN ieņēmumi naudas izteiksmē pārsniegs apmēru, kāds tas bija pirms reformas (2017.gads).** Pēdējos gados, samazinoties līdz reformai gūtās peļņas apmēriem (par šīs peļņas sadali UIN netiek piemērots), kā arī pieaugot sadalītās peļņas apmēriem, kas gūta no 2018.gada, vērojams būtisks UIN ieņēmumu pieaugums. Ieņēmumu pieaugums 2021.gadā un 2022.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bija attiecīgi 36% un 35%. Tāpat arī 2023.gada trīs ceturkšņos vērojams 53% pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Šā brīža prognozēs turpmākajiem gadiem UIN pieauguma tempi ir samazinājušies, ko ietekme kopējās ekonomiskās izaugsmes sabremzēšanās starptautiskās ģeopolitiskās situācijas rezultātā, taču situācijai uzlabojoties, arī UIN pieauguma tempi būtiski palielināsies.

23. Ar 2024. gadu **tiek noteikts uzņēmumu ienākuma nodokļa papildu maksājums (piemaksas veidā) kredītiestādēm un patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem,** kas pēc būtības paredz ātrāku UIN nomaksu.

SECINĀJUMS

24. **UIN reforma ir veicinājusi uzņēmumu pašu kapitāla rādītāju uzlabošanu un eksporta konkurētspējas saglabāšanu, Latvijas uzņēmumiem veiksmīgi pielāgojoties mainīgajai videi.** Latvijas uzņēmumu eksporta tirgus daļas ir pieaugušas un turpina palielināties. **Lielākais pieaugums Baltijā proporcionāli ir bijis Latvijā.** Ņemot vērā ierobežoto pieejamību banku finansējumam, spēja turpināt investīcijas un pielāgoties eksporta tirgiem, ir tieši saistāma ar **uzņēmumu iespēju izmantot UIN reformas rezultātā gūtos pašu līdzekļus uzņēmējdarbības finansēšanai.** Arī dati par ārvalstu tiešo investīciju ieplūdi Latvijā liecina, ka lielāko daļu šo investīciju veic jau **Latvijā esošie uzņēmumi ar ārvalstu kapitālu un investīciju avots**

ir uzkrātā peļņa. Vienlaikus attiecībā uz pašu kapitālu rezultāti tika sagaidīti labāki, taču jāņem vērā pēdējo gadu krīzes, kā arī vispārējā banku kredītēšanas politika.

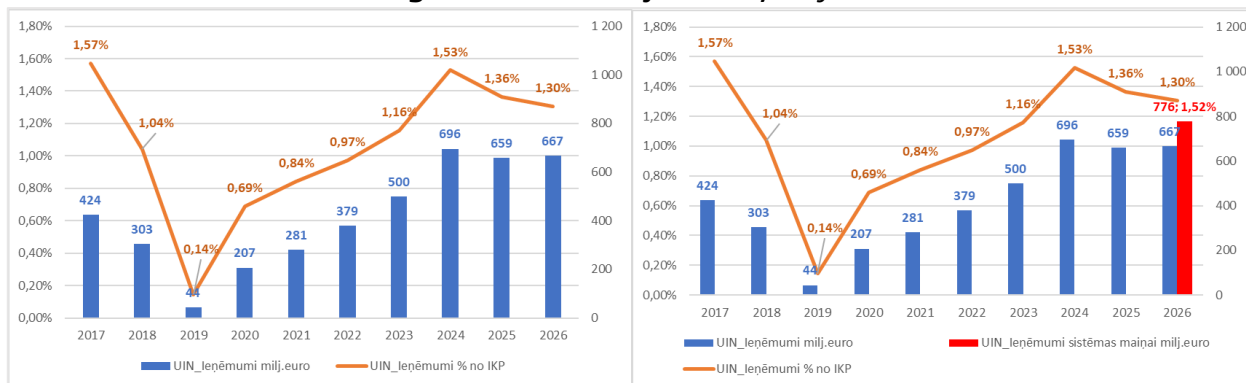
UIN ieņēmumu apjoms pēc sākotnēji jau gaidāmā samazinājuma pakāpeniski atgūstas, tomēr vēl atpaliek no pirmsreformas relatīvā līmeņa (% no IKP), kā arī pārējām Baltijas valstīm, īpaši Lietuvas. Tomēr jau pašlaik uzņēmumu ienākuma nodokļa papildu maksājums (piemaksas veidā) kredītiestādēm un patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem būtiski palielina vidēja termiņa UIN ieņēmumu prognozes.

25. Ņemot vērā šo secinājumu un paredzamos sarežģījumus ārējos tirgos tuvākajos gados, **ieteicams būtu saglabāt nemainīgu politiku attiecībā uz UIN** šajā nodokļu politikas izvērtēšanas ciklā. Vienlaicīgi jāturpina augstāk analizēto norišu regulārs monitorings.

ALTERNATĪVAIS SCENĀRIJS

26. Kā alternatīvs UIN attīstības scenārijs tika izvērtēta arī iespēja atgriezties pie UIN klasiskā modeļa, kas paredz nodokļa piemērošanu ikgadējai uzņēmuma peļņai.
27. Jārēķinās, ka šajā modelī UIN mērķiem apliekamā bāze tiek koriģēta ar dažādiem atvieglojumiem. Tā, piemēram, nominālā likme Latvijas iepriekšējā UIN sistēmā (līdz 2018.gadam) bija 15%, bet efektīvā vidēji 7-8%.
28. Lai saglabātu šāda UIN modeļa konkurētspēju reģionā, piemēram, ar Lietuvas sistēmu, jau šobrīd ir skaidrs, ka likmei jābūt samērīgai, piemēram, 15%, kā arī jābūt virknei būtisku atvieglojumu, piemēram, atvieglojumiem par iepriekšējo gadu zaudējumiem, paātrinātu pamatlīdzekļu norakstīšanas kārtību u.c.
29. Šim modelim var prognozēt pozitīvu fiskālo ietekmi - pārejot uz UIN klasisko sistēmu no 2026.gada un pieņemot, ka efektīvā UIN likme būs 10% apmērā (ņemot vērā 15% nominālo likmi un potenciālos atvieglojumus), **teorētiski 2026.gadā iespējams gūt papildus ieņēmumus ~110 milj. euro.**

Prognozētie UIN ieņēmumi, milj. euro

Prognozētie UIN ieņēmumi Budžets 2024-2026

Modelētie UIN ieņēmumi, 2026.gadā atgriežoties pie klasiskās sistēmas

30. Tomēr jā rēķinās, ka pāreja uz šādu modeli būtiski sarežģītu nodokļa administrēšanu gan uzņēmumiem, gan nodokļu administrācijai. Lai nodrošinātu tiesisko paļāvību, jau nopelnīto uzņēmumu peļņu nevarētu aplikt ar lielāku likmi kā tas noteikts taksācijas periodā, kad to nopelnīja. Tātad, sākot, piemēram, no 2026.gada (gan UIN, gan IIN mērķiem) vajadzētu radīt atsevišķu nodokļu modeli peļņai, kas gūta līdz 2017.gadam, bet nav sadalīta, peļņai, kas gūta no 2018.gada – 2026.gadam un nav sadalīta, un peļņai, sākot no 2026. gada. Šādu atšķirīgu modeļu radīšana dažādiem laika periodiem var radīt nepieciešamību izmantot gan atšķirīgas UIN, gan IIN likmes visos trijos minētajos periodos. Tas savukārt var radīt dažādus riskus un būtiskas problēmas nodokļu administrēšanai nepieciešamās informācijas iegūšanai (īpaši saistībā ar ārvalstīs gūto ienākumu) gan pašiem nodokļu maksātājiem (īpaši IIN maksātājiem – fiziskajām personām), gan VID.

31. Atbilstoši uzņēmēju novērtējumam nodokļu prognozējamība un stabilitāte ir rādītāji, kas pozitīvi var ietekmēt uzņēmējdarbības vidi Latvijā. **Fundamentāla UIN pamatprincipu**

maiņa neilgā laikā pēc iepriekšējās UIN reformas var norādīt uz uzņēmējdarbības vides nestabilitāti un negatīvi ietekmēt investoru uzticību.

32. Saistībā ar **globāla minimāla nodokļu līmeņa nodrošināšanu starptautisku uzņēmumu grupām** (kas jāievieš ar 2024.gadu) Latvija kopā ar Igauniju (ņemot vērā tām specifisko atliktā UIN modeli) panāca vairākas atkāpes, **kas ļautu saglabāt uzņēmumiem labvēlīgo atliktā UIN modeli, ļaujot plānoto minimālo UIN apmēru sasniegt ilgākā laikā nekā tad, ja uzņēmumi darbojas klasiskajās UIN sistēmās**, tomēr vairāku gadu griezumā nepazaudējot ieņēmumus kopumā. Pārejot uz ikgadēju UIN (klasisks UIN modelis), tiks likvidēta iespēja piemērot īpašos sadalītās peļņas UIN noteikumus, kādi panākti OECD un EU ietvarā, ieviešot iniciatīvu par globāla minimāla nodokļu līmeņa nodrošināšanu starptautisku uzņēmumu grupām (Padomes direktīva 2022/2523). Minētos īpašos noteikumus varēs piemērot Igaunija, ar kuru kopā diskutējās OECD minētie noteikumi tika izstrādāti un saskaņoti. Līdz ar to Latvija būs mazāk konkurētspējīga iepriekšminētās iniciatīvas piemērošanas ietvarā. Jāatzīmē, ka panāktā iespēja piemērot īpašos sadalītās peļņas UIN noteikumus, ieviešot iniciatīvu par globāla minimāla nodokļu līmeņa nodrošināšanu starptautisku uzņēmumu grupām (Padomes direktīva 2022/2523) saskaņā ar starptautisko vienošanos ir piemērojama tikai valstīm, kas jau bija ieviesušas sadalītās peļņas UIN sistēmu 2021.gadā (Igaunija, Latvija, Polija, Gruzija), un tie nav piemērojami sadalītās peļņas UIN sistēmām, kas tiek ieviestas vēlāk. Līdz ar to Latvijai panāktā iespēja piemērot minētos īpašos noteikumus, atceļot sadalītās peļņas UIN sistēmu, neatgriezeniski zudīs, jo atkārtoti nebūs iespējams to atjaunot.
33. Salīdzinot apskatītos UIN attīstības scenārijus, var noteikt šādas to pozitīvās un negatīvās iezīmes:

<p>PAMATSCENĀRIJS <i>tiek saglabāts šobrīd esošais modelis (0% reinvestētai peļņai)</i></p>	<p>ALTERNATĪVAIS SCENĀRIJS <i>UIN klasiskais modelis, kas paredz nodokļa piemērošanu ikgadējai uzņēmuma peļņai</i></p>
<p>+ prognozējamība un stabilitāte; + starptautiskajā konkurētspējas indeksā augstu novērtēts; + viegli administrējams; + uzņēmumiem dod iespējas veikt investīcijas; - neregulāri nodokļa ieņēmumi.</p>	<p>+ regulāri un prognozējami nodokļa ieņēmumi; + iespējams iegūt augstākus ieņēmumus; - būtiski sarežģīis nodokļa administrēšanu; - nenoteiktība; - pieprasījums pēc jauniem nodokļa atvieglojumiem.</p>

34. Tādejādi esošās UIN sistēmas turpināšana tiek novērtēta kā Latvijas tautsaimniecības attīstībai šajā attīstības posmā piemērotākais variants.
35. Nākotnē vērtējot kritērijus, pie kuriem varētu tikt atkārtoti izvērtēts pašreizējais UIN regulējums, tas **varētu būt vairāku gadu garumā stagnējoša vai sarūkoša pašu kapitāla un iekšzemes kopprodukta (IKP) attiecība**. Tas liecinātu, ka uzņēmumu īpašnieki saredz lielāku atdevi no peļņas sadales uzreiz nevis no nākotnes darbības, kas rastos, peļņu reinvestējot uzņēmumu pašu kapitālā. Turpretī pašu kapitāla un IKP attiecības pieaugums liecina par uzņēmumu vēlmi kāpināt saimnieciskās darbības (un līdz ar to ekonomisko) aktivitāti nākotnē. Vēl viens kritērijs būtu **būtiska plaisas mazināšanās starp Eirozonas un Latvijas pašu kapitāla/IKP attiecībām**.
36. Vērtējot citus iespējamus risinājumus, tikai izteikti arī citi papildus priekšlikumi:
 (1) UIN piemērošanas nesadalītajai peļņai plašāka diferenciācija privātajā sektorā, piemēram, šādos veidos:

- i. NACE kodu līmenī (šādu privilēģiju piešķirot tikai prioritārajām nozarēm/apakšnozarēm saskaņā ar Viedās specializācijas stratēģiju (RIS3) vai citu industriālās politikas prioritāšu metodoloģiju);
- ii. atbilstoši pamatlīdzekļu prioritizācijai, kuros atļauts investēt, lai kvalificētos 0% likmei (ar mērķi atbalstīt investīcijas iekārtās un tehnoloģijās, kas veicina konkurētspēju/eksportspēju, nevis investīcijas *luksus* auto vai nesadalītās peļņas atstāšanu uzņēmumā neizmantotu naudas līdzekļu (dīkstāves) formā).

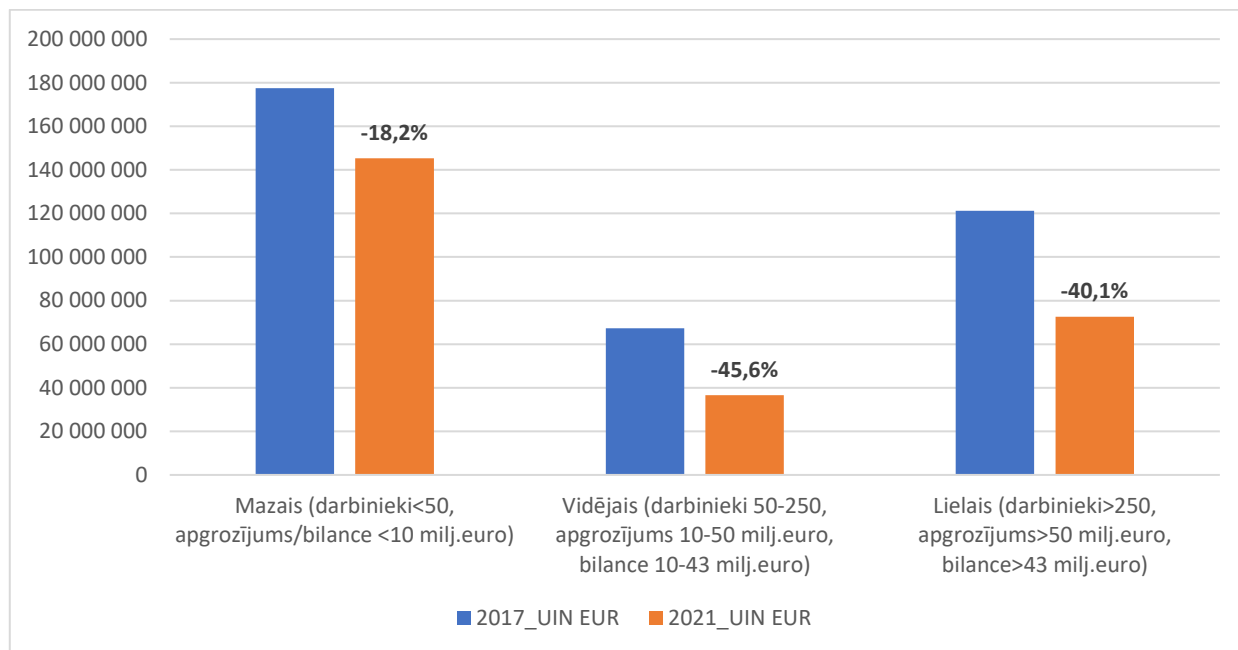
(2) FICIL ir norādījis uz ārvalstu investoru (fizisko personu) izteiktajām bažām par salīdzinoši augsto UIN likmi, kas aizstāj IIN piemērošanu dividenžu ienākumam Latvijā. Minētais investoriem savā rezidences valstī rada papildus IIN saistības, kuras nav iespējams samazināt par ārvalstīs samaksāto nodokli, jo Latvijā IIN netiek ieturēts dividenžu izmaksas brīdī. Kā potenciālais risinājums šeit varētu būt līdzīgs regulējums pašlaik Igaunijā spēkā esošajam (līdz 2025.gadam) - samazinātas UIN likmes piemērošanu gadījumos, kad UIN par taksācijas gada peļņu tiek maksāts brīvprātīgi un noteiktā apmērā (piemēram, vismaz 60% apmērā no peļņas), neuzliekot pienākumu veikt peļņas sadali dividendēs, papildus piemērojot IIN dividendēm.

Pielikums - Statistika

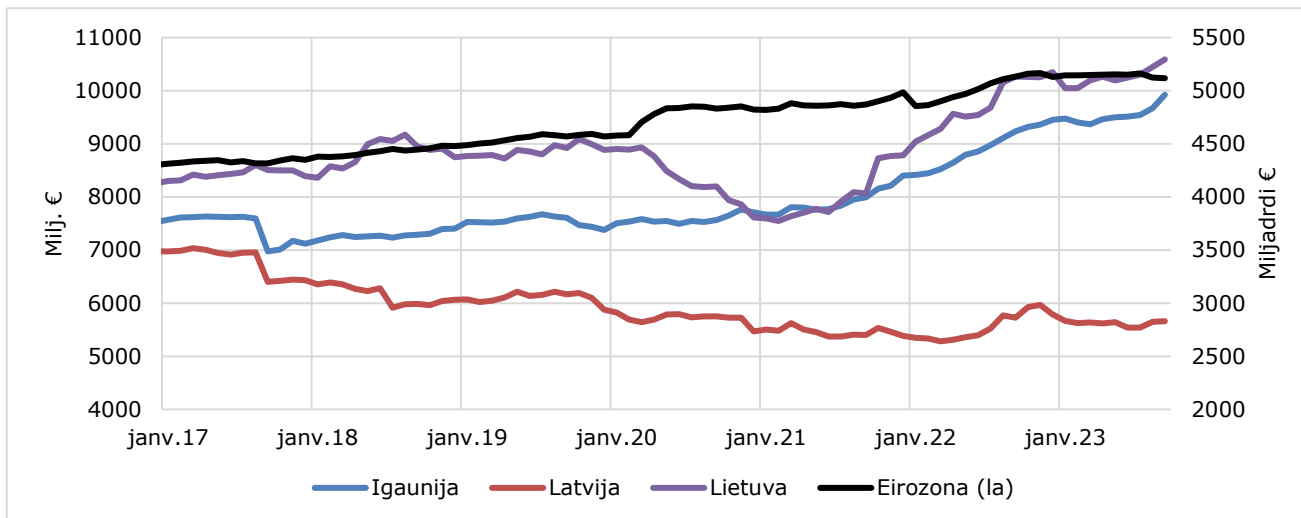
UIN 2018.gada reformas laikā tika pieņemts lēmums neaplikt ar nodokli peļņu, kas gūta līdz 2018.gadam (nodoklis ir ticis samaksāts), nosakot FIFO metodes piemērošanu peļņas sadalei – vispirms tiek sadalīta vecā peļņa. Tā kā "vecās" peļņas apmēri sākotnēji bija ~10 mljrd. *euro*, tas būtiski ietekmēja UIN ieņēmumus pirmajos pēc reformas gados, taču samazinoties "vecās" peļņas apmēriem, aizvien vairāk tiek sadalīta peļņa, kas gūta pēc reformas, rezultējoties ikgadēji augošos UIN ieņēmumos. Piemēram, 2023.gada jūnijā dividenžu izmaksu veikuši un UIN samaksājuši 8518 nodokļu maksātāji, kas ir par 27% vairāk kā pērn attiecīgajā mēnesī, samaksājot 121,3 milj. *euro* (2022.gada jūnijā 44,3 milj. *euro*).

Samaksātais UIN dalījumā pēc uzņēmumu lieluma 2017. un 2021.gadā bez valsts kapitālsabiedrībām

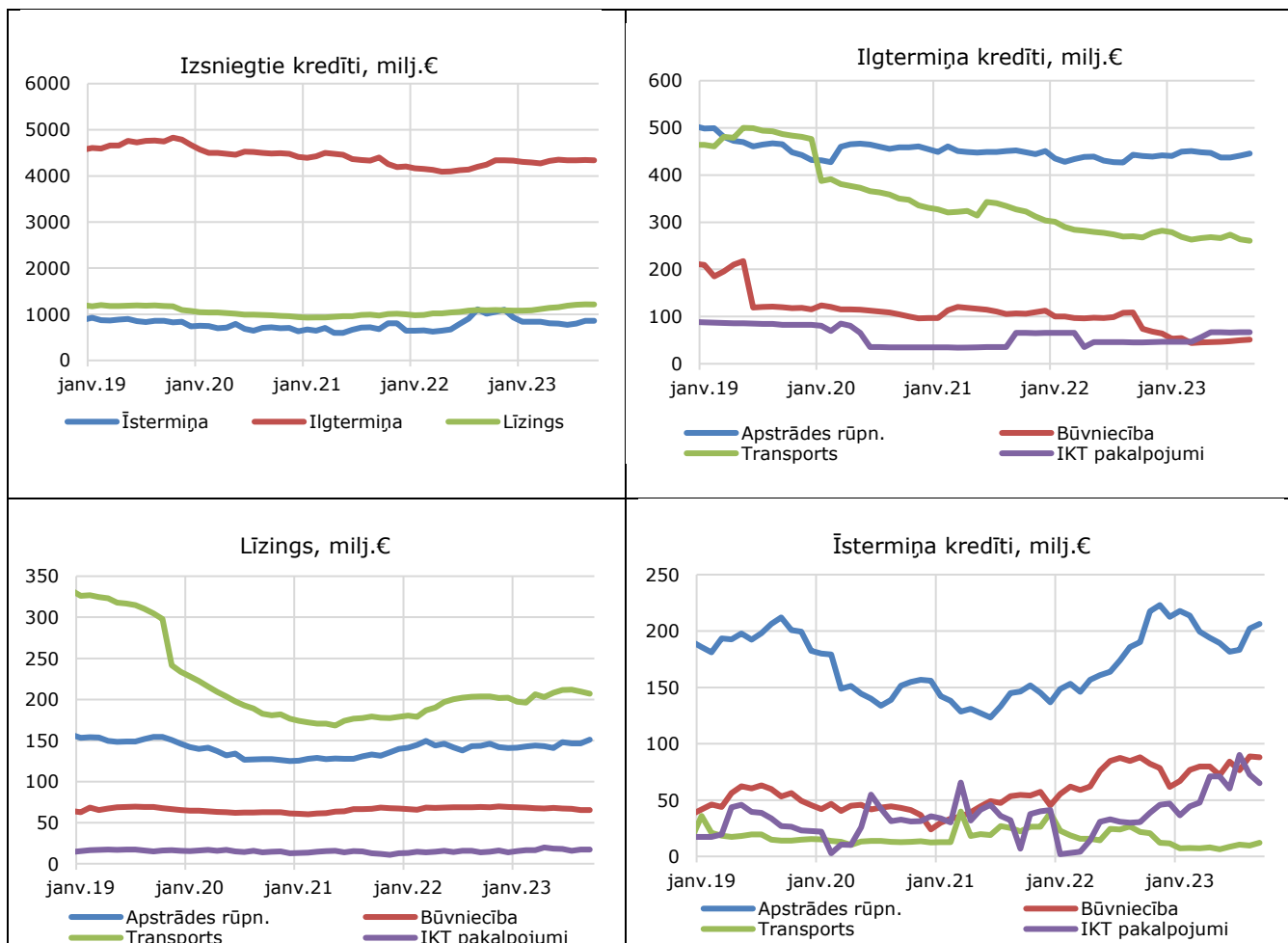
Uzņēmumu kreditēšana Latvijā

Kredīti uzņēmumiem, atlikumi euro

Avots: ECB

Latvijas nefinanšu uzņēmumiem izsniegtie kredīti pa kredītu veidiem

Avots: LB (īstermiņa kredīti = overdrafti, kredītlīnijas un īstermiņa aizdevumi)

Kapitāla atdeve pa nozarēm

Kapitāla atdeve* uz perioda beigām 2016. – 2022. gadā un 2023. gada 2. ceturksnī pa nozarēm, %

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 Q2
PAVISAM	2,1%	4,3%	2,9%	3,9%	2,7%	3,7%	2,7%	1,7%
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	0,9%	2,8%	2,0%	3,8%	3,1%	3,8%	5,5%	1,2%
Apstrādes rūpniecība	1,9%	2,6%	2,5%	3,8%	3,1%	4,6%	1,8%	2,7%
Ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	0,0%	0,3%	0,7%	0,6%	1,6%	1,3%	0,7%	2,1%
Būvniecība	4,2%	4,6%	11,9%	8,6%	6,0%	4,4%	5,0%	1,9%
Vairum- un mazumtirdzn., automobiļu un motociklu remonts	5,0%	5,1%	4,8%	5,1%	4,6%	6,3%	2,9%	1,7%
Transports un uzglabāšana	1,5%	2,4%	-0,3%	2,4%	-0,3%	0,0%	1,7%	1,6I%
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	-5,2%	-31,0%	-8,9%	-18,3%	-	-22,4%	-1,1%	5,4%
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	3,8%	6,5%	6,7%	7,5%	6,5%	7,7%	5,7%	3,0%
Operācijas ar nekustamo īpašumu	-0,9%	8,0%	2,7%	2,6%	1,6%	2,8%	1,0%	0,8%
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3,9%	5,3%	3,0%	6,8%	7,0%	5,7%	5,1%	2,1%
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	2,2%	4,8%	3,1%	4,8%	3,8%	6,4%	3,1%	3,6%
Izglītība	6,2%	3,5%	6,1%	2,3%	6,0%	4,7%	3,3%	4,8%
Veselība un sociālā aprūpe	5,4%	5,7%	7,2%	9,8%	11,0%	13,5%	1,9%	2,8%
Māksla, izklaide un atpūta	3,2%	5,5%	7,7%	4,7%	-6,0%	-2,2%	1,4%	1,2%
Citi pakalpojumi	-0,1%	-0,8%	-3,2%	-11,1%	-0,4%	110,4%	34,0%	25,1%

*Neto peļņa/pašu kapitāls

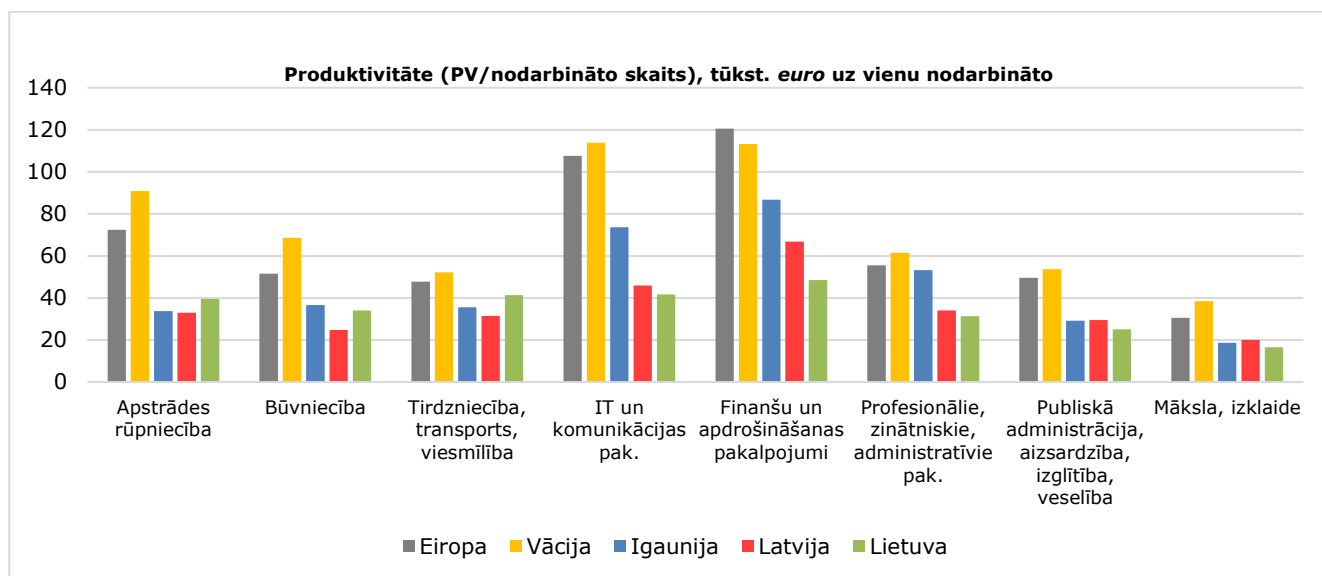
Avots: CSP dati

Aizņemtā kapitāla rādītājs (*Leverage ratio*) uz perioda beigām 2016. – 2022. gadā un 2023. gada 2. ceturksnī pa nozarēm

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023Q2
PAVISAM	1,69	1,46	1,51	1,44	1,31	1,31	1,17	1,08
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	0,77	0,73	0,67	0,71	0,65	0,59	0,53	0,53
Apstrādes rūpniecība	1,37	1,16	1,14	1,25	0,98	0,87	0,78	0,76
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	0,78	0,70	0,76	0,76	0,78	0,92	0,83	0,68
Būvniecība	3,97	3,23	2,82	1,96	1,57	1,84	1,99	1,92
Vairum- un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts	2,60	2,38	2,35	1,68	1,96	1,87	1,55	1,40
Transports un uzglabāšana	1,42	1,24	1,30	1,48	1,27	1,44	1,39	1,36
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	43,90	19,57	17,70	44,14	115,00	21,52	6,22	5,62
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	1,00	1,11	1,03	0,97	0,81	0,80	0,73	0,71
Operācijas ar nekustamo īpašumu	3,16	2,66	2,49	2,20	1,87	1,92	1,71	1,59

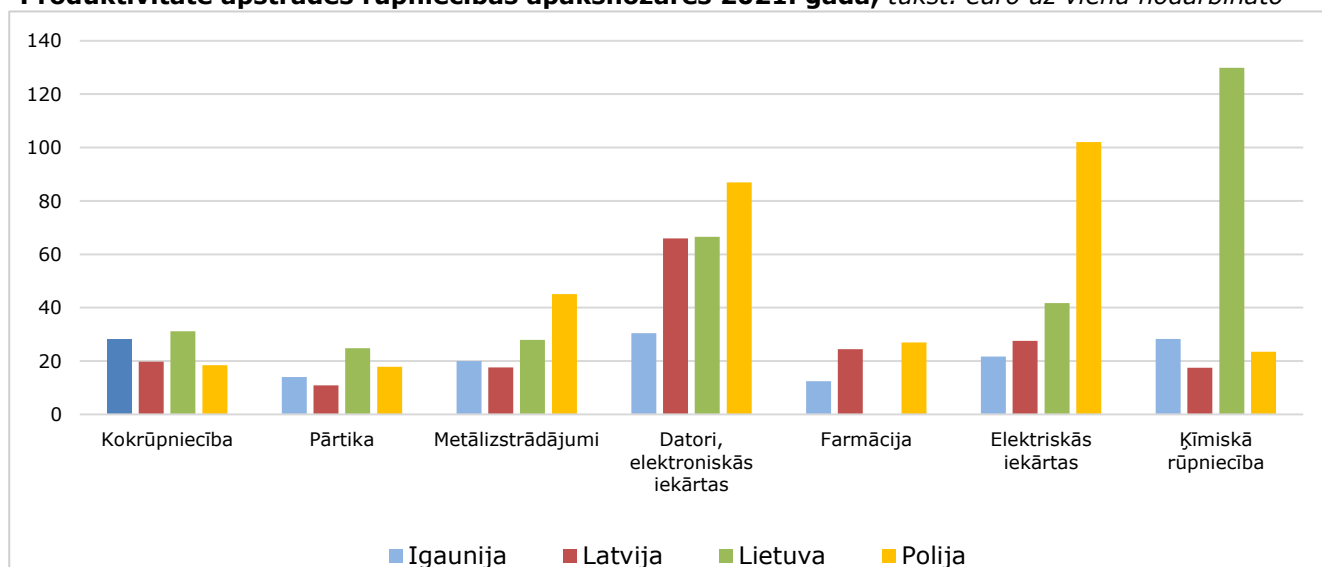
Produktivitātes izmaiņas

Produktivitātes līmenis tautsaimniecības nozarēs Baltijas valstīs un ES-27 2021. gadā

Avots: Eurostat, FM aprēķini

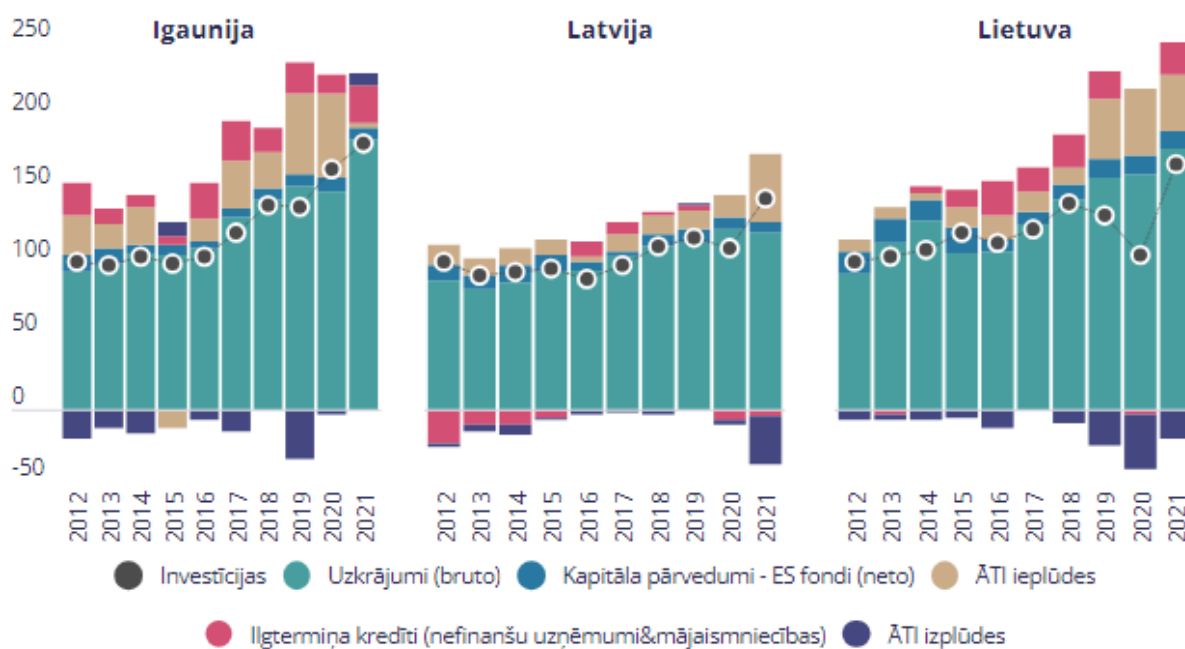
Produktivitāte apstrādes rūpniecības apakšnozarēs 2021. gadā, tūkst. euro uz vienu nodarbināto

Avots: Eurostat, FM aprēķini

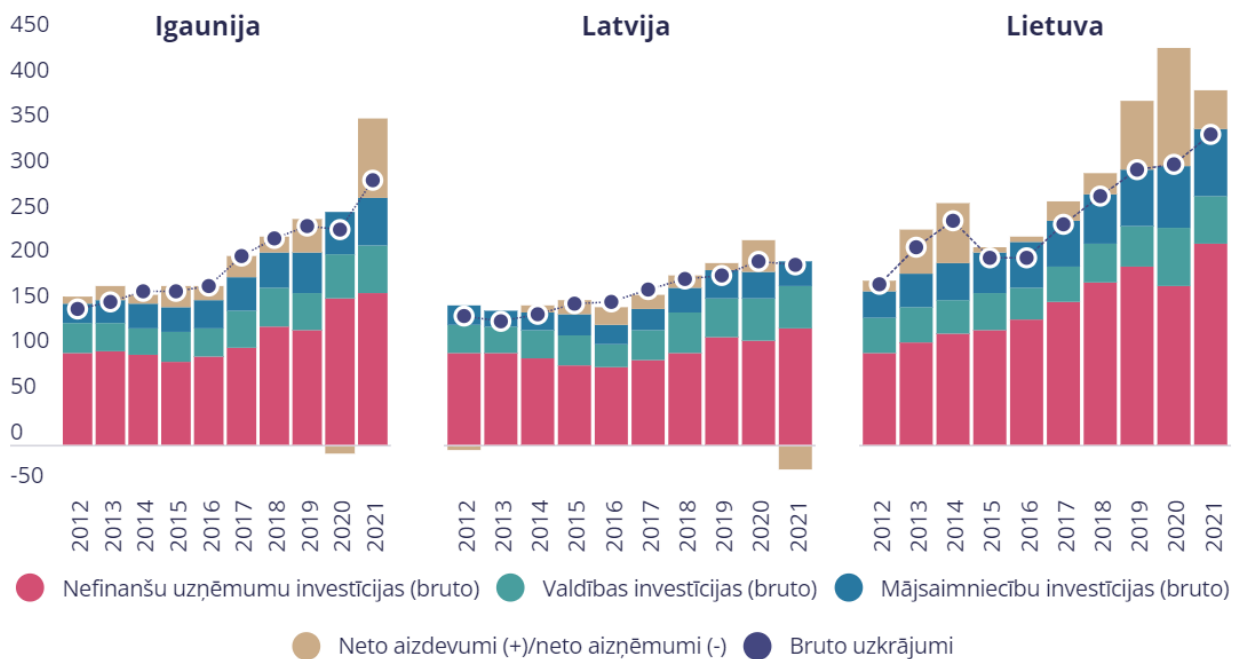
Investīcijas

Vispārējās valdības, privātās un pārējās investīcijas

Avots: Eurostat, Latvijas Bankas aprēķini.

Kopējās nefinanšu investīcijas un to galvenie finansējuma veidi (nominālās cenas, miljardi euro, nekonsolidēti dati)

Avots: Eurostat, Latvijas Bankas aprēķini.

UIN statistika nozaru dalījumā

Pelnošākās 10 nozares

NM NACE Apkopjošais nosaukums	2022 peļņa milj. euro	% no kopējās peļņas
Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	558	9,1%
Mežsaimniecība un mežizstrāde*	525	8,5%
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	493	8,0%
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	419	6,8%
Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	418	6,8%
Operācijas ar nekustamo īpašumu	411	6,7%
Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	380	6,2%
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana**	318	5,2%
Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	200	3,2%
Sauszemes transports un cauruļvadu transports	192	3,1%
Telekomunikācija	152	2,5%

Avots: VID dati

*Latvijas valsts meži 260 305 452 euro

**Latvenergo 209 362 000 euro

Lielākās 10 nozares pēc uzkrātās peļņas 2022.gadā

NACE apkopjošais nosaukums	Uzkrātā peļņa pēc 2022.gada UGP* milj. euro
Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	1 660
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	1 313
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	1 139
Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	916
Mežsaimniecība un mežizstrāde	490
Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	489
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	418
Sauszemes transports un cauruļvadu transports	322
Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	295
Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	241

* VID dati (Uzņēmumu gada pārskata bilances rinda 6. Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi)

Lielākās 10 nozares pēc peļņas, nodokļu maksātāju skaits un samaksātais UIN 2022.gadā

NM NACE Apkopjošais nosaukums	Nodokļu maksātāju skaits	UGP rindas vērtība milj. euro	UIN ieņēmumi 2022 milj. euro
Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	7 904	557,5	67,1
Mežsaimniecība un mežizstrāde	2 093	530,0	16,1
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	1 669	492,7	11,2
Operācijas ar nekustamo īpašumu	9 638	422,8	13,5
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	4 296	419,3	1,8

			<i>PROJEKTS</i>
Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	1 534	418,3	13,6
Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	10 874	382,1	31,8
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	660	317,8	6,9
Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	3 752	199,6	29,8
Sauszemes transports un cauruļvadu transports	4 370	192,5	10,3

Avots: VID dati

COFACE uzņēmumu TOP 500 reitings

COFACE ir pasaules vadošais spēlētājs kredītu apdrošināšanā un riska pārvaldībā. Tādēļ jau vairākus gadus uzņēmums veido Centrālās uz Austrumeiropas TOP500 uzņēmumu reitingu, kas atspoguļo reģiona ekonomisko aktivitāti iepriekšējā gadā, sniedzot investoriem arī perspektīvu.

Šis reitings aptver lielākos reģiona uzņēmumus, balstoties uz 2022. kalendārā gada apgrozījumu, un 2022. gadā tika sagatavots 14. reizi. Pētījumā iekļautas šādas valstis: Bulgārija, Horvātija, Čehija, Igaunija, Ungārija, Latvija, Lietuva, Polija, Rumānija, Serbija, Slovākija, Slovēnija.

Pētījumam tika atlasīti lielākie uzņēmumi katrā no iepriekš minētajām valstīm, kuru apgrozījums ir vismaz 300 milj. *euro*, neskaitot tādus finanšu pakalpojumu sniedzējus kā bankas, apdrošināšanas kompānijas, līzings kompānijas un brokerus. Papildus ieņēmumiem CEE Top 500 pētījumā iekļauti arī citi galvenie korporatīvie rādītāji, piem., tīro peļņu, darbinieku skaitu un attiecīgās izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu. Uzņēmumi tika sakārtoti pēc pārgrozījuma, un, lai iekļūtu 2022.gada topā, apgrozījuma bija jāpārsniedz 710 milj. *euro*.

Pirmā vieta gan uzņēmumu, gan valsts reitingā jau vairākus gadus pieder Polijai. Valsts ir lielāko uzņēmumu centrālā vieta reģionā (vidējais apgrozījums – 2,5 miljardi *euro*), ar kopējo apgrozījuma pieaugumu +37,9% 2022. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Polija ir lielākā valsts reģionā ar vislielāko iedzīvotāju skaitu, tātad potenciāla patērētāju bāze uzņēmumiem. Polijas uzņēmumi palika aktīvi gan iekšzemes, gan ārvalstu tirgos, un vienlaikus guva labumu no iekļaušanas dažādos piegādes ķēdēs. Iekšzemes kopprodukta pieaugums 5,3% 2022. gadā palīdzēja Polijai iekļaut vairāk uzņēmumu esošajā reitingā. Tajā iekļauti 166 Polijas uzņēmumi, kas ir par 13 vairāk nekā iepriekšējā gadā. Kopējais apgrozījums 2022. gadā sasniedza 413,2 miljardus *euro*, turpretī tīrā peļņa pieauga par 38,6%, sasniedzot 21,6 miljardus *euro*. Šie rezultāti vēl joprojām ierindo Poliju par nepārspējamu uzņēmumu skaita un apgrozījuma ziņā starp Centrālās uz Austrumeiropas valstīm.

Polija ir valsts reitingā ar visdažādāko rūpniecisko struktūru. Nav dominējošas nozares starp augstākajiem spēlētājiem, lai gan minerāli, ķīmija, nafta, plastmasas un farmācijas nozare joprojām ir lielākā apgrozījuma ziņā (27,2%), savukārt automobiļu un transporta nozare veidoja lielāko uzņēmumu kopējo skaitu (15,1%).

Zemākā reitingā ir Lietuva ar 22 uzņēmumiem (tāpat kā iepriekšējā gadā), Igaunija ar 13 (+8 nekā 2021.gadā), reitingu noslēdz Latvija ar 5 uzņēmumiem (-1 nekā 2021.gadā).

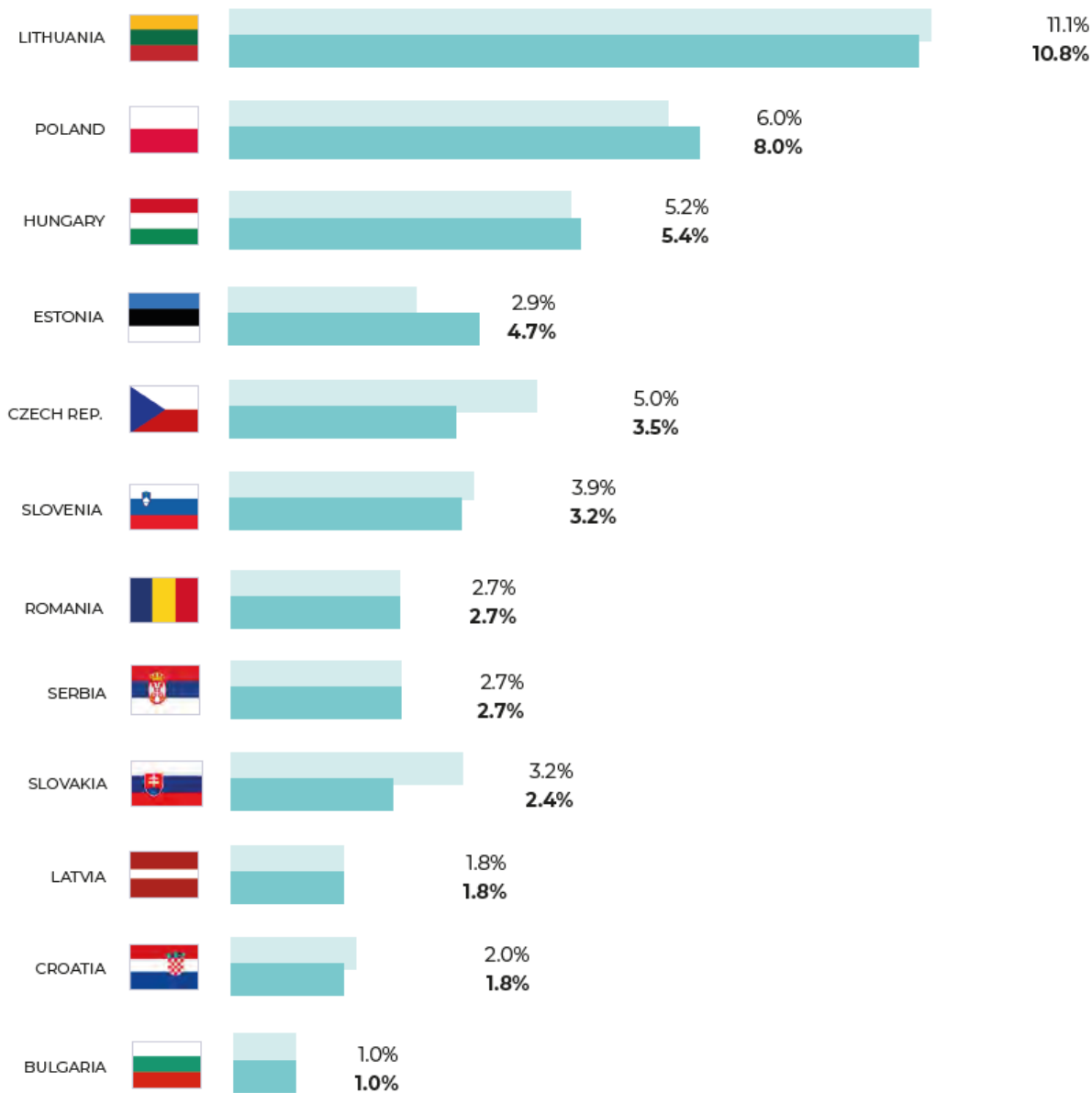
Table 1:
Coface CEE Top 500:
Country Overview

RANK	COUNTRY	NO. OF LISTED COMPANIES	TURNOVER IN EUR MILLIONS	NET PROFIT IN EUR MILLIONS	EMPLOYMENT	COFACE ASSESSMENT 2022	POPULATION (IN MILLIONS)	GDP PER CAPITA (IN EUR)	GDP GROWTH (IN %)	INFLATION (IN %)	UNEMPLOYMENT RATE (IN %)	LABOR FORCE (IN MILLIONS)
1	Poland	166	413 166	21 628	1 211 171	A4	37,8	17 442	5,3	13,2	3,0%	15,2
2	Czech Republic	77	210 218	9 715	180 714	A4	10,8	26 327	2,4	14,8	2,2%	5,1
3	Romania	60	112 164	7 250	210 777	B	19,0	15 010	4,7	12,0	5,6%	7,7
4	Hungary	54	142 442	5 207	261 470	A4	9,7	39 420	4,6	15,3	3,6%	4,9
5	Slovakia	31	66 354	1 917	65 309	A4	5,4	20 200	1,8	12,1	5,9%	2,8
6	Bulgaria	31	58 952	4 727	31 367	B	6,4	12 400	3,4	13,0	4,3%	3,3
7	Lithuania	22	47 736	1 776	161 943	A4	2,8	23 800	2,4	18,9	5,9%	1,5
8	Slovenia	14	30 997	352	32 405	A3	2,1	27 040	2,5	9,3	4,0%	1,0
9	Serbia	14	18 519	1 516	83 044	C	6,6	9 839	2,5	11,7	9,5%	3,1
10	Croatia	13	23 147	-203	31 021	A4	3,9	17 370	6,2	10,7	7,0%	1,7
11	Estonia	13	13 359	573	32 937	A3	1,4	27 040	-0,5	19,4	5,6%	0,7
12	Latvia	5	6 354	286	16 400	A4	1,9	20 610	3,4	17,2	6,9%	0,9

Chart 4:

Coface CEE Top 500:
Number of employees in the CEE Top 500 companies by
country compared with the national labour force

2021 2022

Latvijas 5 lielākajos uzņēmumos 2022.gadā ir nodarbināti tikai 1,8% no kopējā nodarbināto skaita valstī. Ja salīdzinām attiecīgi rādītāju ar kaimiņvalstīm, tad redzam, ka Lietuvā lielajos uzņēmumos ir nodarbināti attiecīgi 10,8%, Igaunijā 4,7%, bet Polijā 8,0%.

LATVIA

Table 7:
Coface Latvian Top 10
Turnover and net profit in EUR millions

* consolidated, ** estimated, n.a. not available.

RANK	RANK TOP 500	COMPANY NAME	MAIN SECTOR	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2021	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN TURNOVER	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2021	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN NET PROFIT	EMPLOYMENT 2021	EMPLOYMENT 2022	CHANGE IN EMPLOYMENT
1	167	LATVENERGO AS*	Utilities and public services	1 065	1 842	73%	72	184	157%	3 153	3 154	0%
2	218	ELKO GRUPA AS*	Electronics, information & telecommunications	1 852	1 427	-23%	38	38	1%	n.a.	1 284	
3	296	ORLEN LATVIJA SIA	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	488	1 083	122%	3	6	131%	10	10	0%
4	317	RIMI LATVIA SIA	Non specialised trade	1 015	1 028	1%	37	27	-25%	6 230	5 581	-10%
5	338	MAXIMA LATVIJA SIA	Non specialised trade	915	975	6%	32	31	-4%	6 821	6 371	-7%
6		CIRCLE K LATVIA SIA	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	461	623	35%	9	8	-14%	837	832	-1%
7		NESTE LATVIJA SIA	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	386	567	47%	9	15	68%	63	64	2%
8		LATVIJAS VALSTS MEZI AS*	Wood and furniture	405	567	40%	112	242	117%	1 456	1 458	0%
9		DMT PLUS SIA*	Financial services	443	496	12%	39	21	-45%	2 948	3 042	3%
10		AIR BALTIC CORPORATION AS*	Motor vehicles, motorcycles, other vehicles and transport	198	495	150%	-136	-54	-60%	1 097	1 851	69%

ESTONIA

Table 5:
Coface Estonian Top 10
Turnover and net profit in EUR millions

* consolidated, ** estimated, n.a. not available.

RANK	RANK TOP 500	COMPANY NAME	MAIN SECTOR	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2021	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN TURNOVER	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2021	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN NET PROFIT	EMPLOYMENT 2021	EMPLOYMENT 2022	CHANGE IN EMPLOYMENT
1	128	EESTI ENERGIA AS*	Utilities and public services	1 313	2 218	69%	112	216	93%	4 576	4 833	6%
2	251	BOLT TECHNOLOGY OU*	Electronics, information & telecommunications	501	1 264	152%	-547	-72	87%	3 003	4 126	37%
3	304	INFORTAR AS*	Financial services	413	1 054	155%	19	96	409%	486	452	-7%
4	312	NG INVESTEERINGUD OU*	Business and personal services	975	1 040	7%	36	34	-5%	5 513	5 368	-3%
5	324	EESTI GAAS AS*	Utilities and public services	381	1 013	166%	26	95	268%	239	208	-13%
6	332	ENEFIT POWER AS	Utilities and public services	626	986	58%	83	-27	-133%	1 565	1 901	21%
7	346	ORLEN EESTI OU	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	391	958	145%	2	5	124%	8	7	-13%
8	371	MM GRUPP LTD*	Business and personal services	723	893	24%	37	39	6%	3 962	4 848	22%
9	392	TALLINNA KAUBAMAJA GRUPP AS*	Financial services	822	863	5%	32	29	-8%	4 864	4 600	-5%
10	406	BOLT OPERATIONS OU	Electronics, information & telecommunications	591	839	42%	0	115	>1000	0	764	

LITHUANIA

Table 8:
Coface Lithuanian Top 10
Turnover and net profit in EUR millions

* consolidated, ** estimated, n.a. not available.

RANK	RANK TOP 500	COMPANY NAME	MAIN SECTOR	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2021	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN TURNOVER	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2021	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN NET PROFIT	EMPLOYMENT 2021	EMPLOYMENT 2022	CHANGE IN EMPLOYMENT
1	19	ORLEN LIETUVA AB	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	4 264	7 552	77%	71	-183	-356%	1 416	1 427	1%
2	30	VILNIAUS PREKYBA UAB*	Business and personal services	5 501	6 429	17%	232	207	-10%	43 568	47 018	8%
3	39	MAXIMA GRUPE UAB*	Business and personal services	4 485	5 154	15%	135	104	-23%	38 482	38 256	-1%
4	46	IGNITIS GRUPE AB*	Business and personal services	1 877	4 381	133%	160	293	83%	3 884	4 163	7%
5	80	IGNITIS UAB*	Utilities and public services	977	3 172	225%	7	64	794%	335	357	7%
6	130	KONCERNAS ACHEMOS GRUPE UAB*	Business and personal services	1 178	2 154	83%	86	76	-11%	4 100	4 000	-2%
7	144	MAXIMA LT UAB	Non specialised trade	1 759	1 985	13%	85	89	5%	12 334	12 006	-3%
8	149	WILLGROW UAB*	Business and personal services	1 448	1 936	34%	133	134	1%	19 568	21 966	12%
9	156	LINAS AGRO GROUP AB*	Business and personal services	942	1 896	101%	14	77	444%	2 102	5 031	139%
10	207	THERMO FISHER SCIENTIFIC BALTICS UAB	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	1 942	1 477	-24%	618	554	-10%	1 722	1 817	6%

POLAND

Table 9:
Coface Polish Top 10
Turnover and net profit in EUR millions

* consolidated, ** estimated, n.a. not available.

RANK	RANK TOP 500	COMPANY NAME	MAIN SECTOR	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2021	TURNOVER IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN TURNOVER	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2021	NET PROFIT IN EUR MILLIONS 2022	CHANGE IN NET PROFIT	EMPLOYMENT 2021	EMPLOYMENT 2022	CHANGE IN EMPLOYMENT
1	1	ORLEN S.A. *	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	28 060	59 298	111%	2 390	7 185	201%	35 424	64 494	82%
2	6	JERONIMO MARTINS POLSKA S.A.	Non specialised trade	14 580	18 167	25%	612	729	19%	74 350	77 727	5%
3	7	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A. *	Utilities and public services	11 265	15 689	39%	843	724	-14%	38 001	38 013	0%
4	13	LG ENERGY SOLUTION WROCLAW SP. Z O.O.	Electronics, information & telecommunications	5 861	8 703	48%	182	379	108%	5 172	6 094	18%
5	15	TOTALIZATOR SPORTOWY SP. Z O.O. *	Miscellaneous	5 616	8 423	50%	64	78	21%	4 002	5 354	34%
6	18	TAURON POLSKA ENERGIA S.A. *	Utilities and public services	5 376	7 757	44%	82	-29	-135%	25 324	25 740	2%
7	22	KGHM POLSKA MIEDZ S.A. *	Minerals, chemicals, petroleum, plastics & pharma	6 367	7 231	14%	1 315	1 020	-22%	33 502	33 654	0%
8	23	ARCELORMITTAL POLAND S.A. *	Metals	5 715	7 155	25%	455	163	-64%	10 293	9 824	-5%
9	24	LIDL SP. Z O.O. SP.K.	Non specialised trade	5 746	7 129	24%	274	273	0%	20 851	22 031	6%
10	28	EUROCASH S.A. *	Non specialised trade	5 615	6 592	17%	-21	19	190%	20 999	19 636	-6%

Vislielāko progresu apgrozījumu izmaiņās 2022. gadā uzrādīja Igaunijas uzņēmumi, TOP10 uzņēmumi audzēja apgrozījumu par 65,2%, tad sekoja Polijas uzņēmumi, audzējot apgrozījumu par 55,1%, un Lietuvas – par 48,3%. Kamēr Latvijas uzņēmumi spēja audzēt apgrozījumu tikai par 25,9%.

Pelņas ziņā vislabāk secās Igaunijas uzņēmumiem, veiksmīgāk pārvaros Covid laiku, bet Lietuvas uzņēmumu pelņa samazinājās, pieaugot apgrozījumam.

Tikmēr nodarbinātība ir augusi visos uzņēmumos, visstraujāk Polijas uzņēmumiem – par 12,9%, tad Igaunijas – par 11,9%, kam seko Lietuvas ar 6,7%, un vismazāk nodarbinātība pieauga Latvijas uzņēmumiem – par 4,6%.

COFACE TOP 10 uzņēmumu apgrozījums, neto peļņa un nodarbinātība

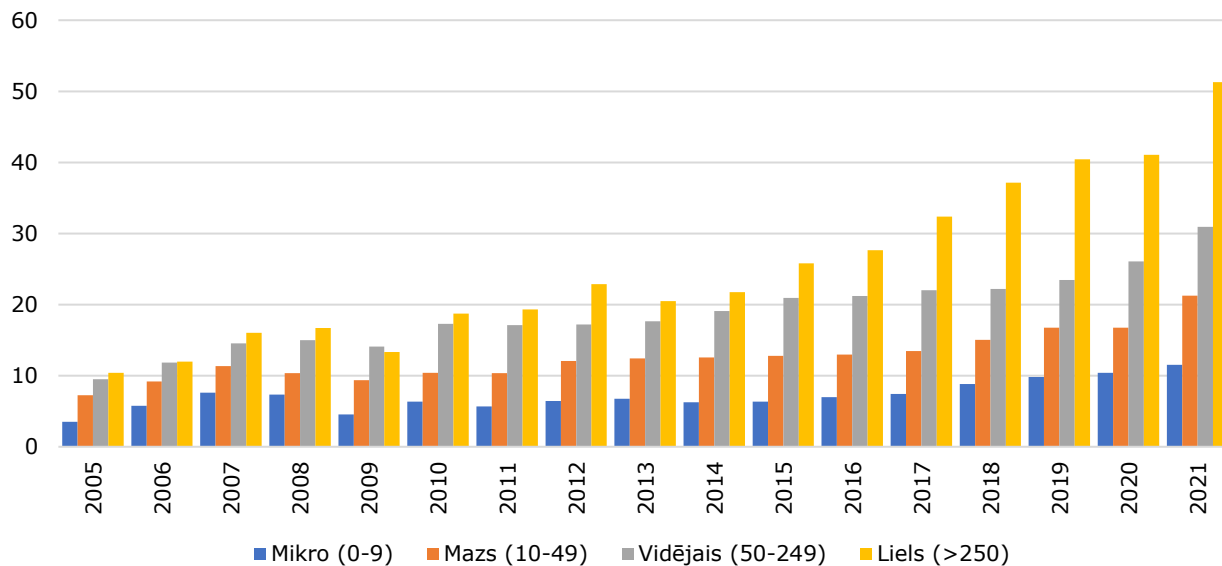
	Apgrozījums			Neto peļņa			Nodarbinātība		
	2021	2022	izmaiņas	2021	2022	izmaiņas	2021	2022	izmaiņas
Latvija	7 228	9 103	25,9%	215	518	140,9%	22 615	23 647	4,6%
Igaunija	6 736	11 128	65,2%	-200	530	365,0%	24 216	27 107	11,9%
Lietuva	24 373	36 136	48,3%	1 541	1 415	-8,2%	127 511	136 041	6,7%
Polija	94 201	146 144	55,1%	6 196	10 541	70,1%	267 918	302 567	12,9%

Avots: COFACE

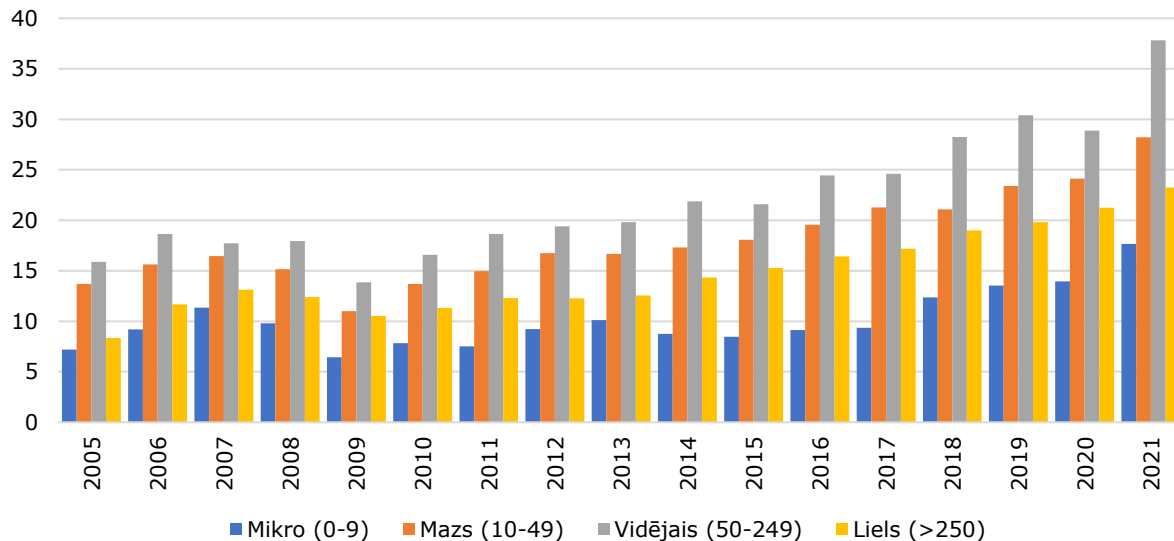
Pievienotā vērtība pa nozarēm

Jo lielāks uzņēmums, jo lielāka ir produktivitāte, īpaši apstrādes rūpniecībā, kurā produktivitāte ir augusi straujāk nekā maziem uzņēmumiem.

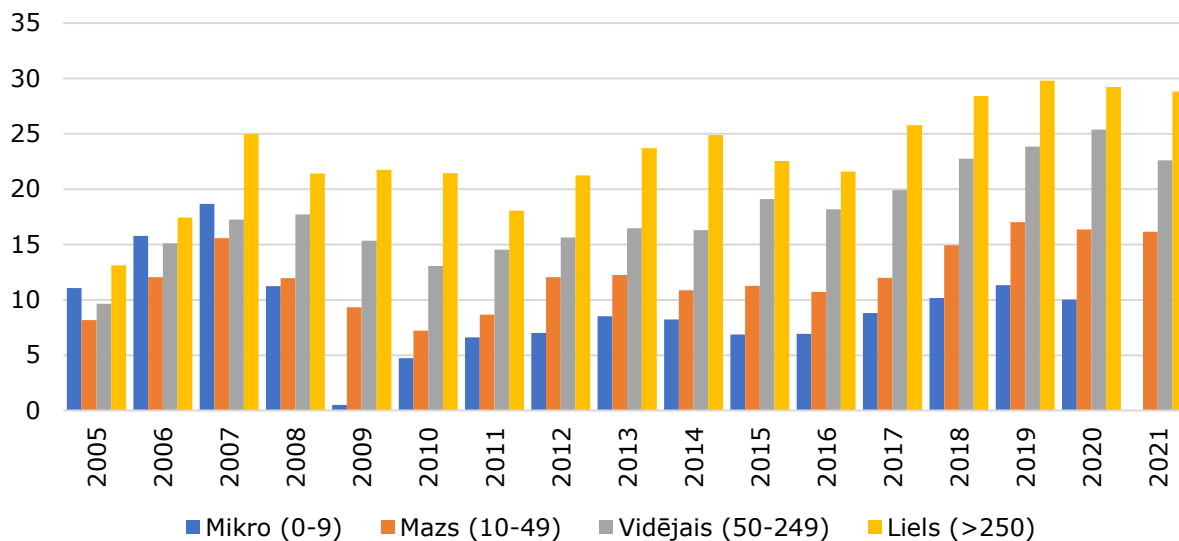
Apstrādes rūpniecība.
Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro

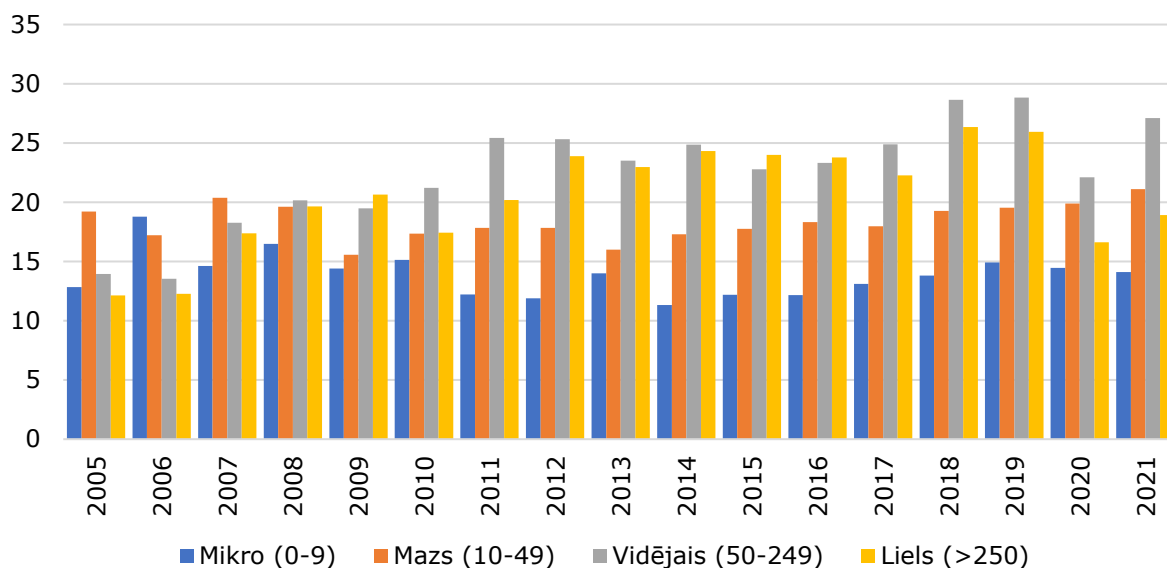
Tirdzniecība.
Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro

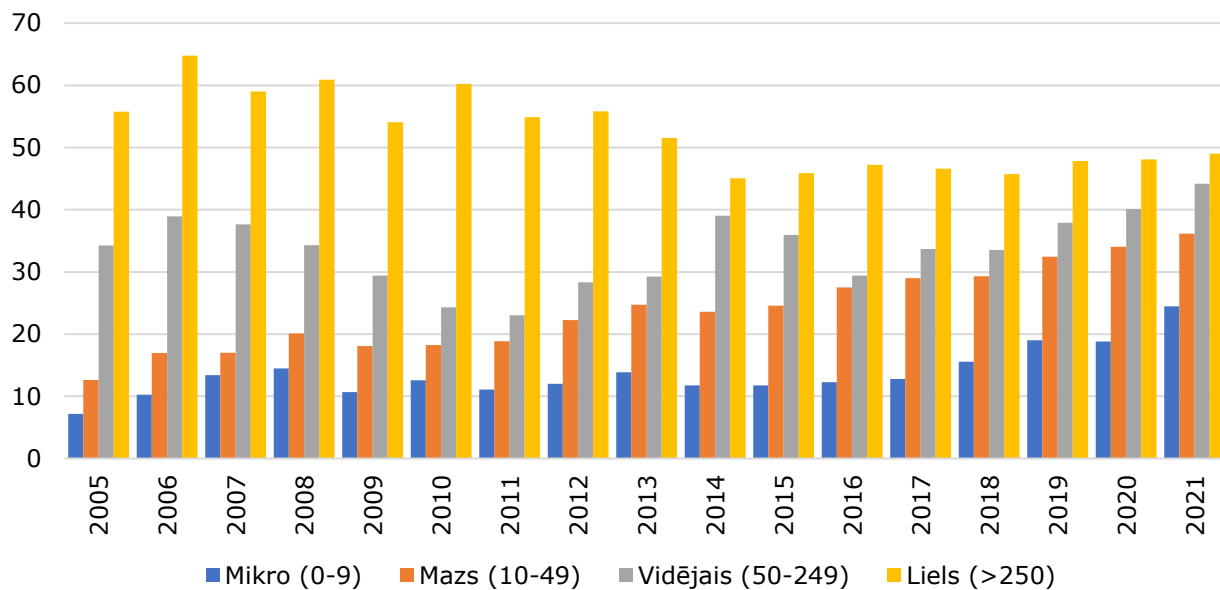
Būvniecība.
Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro

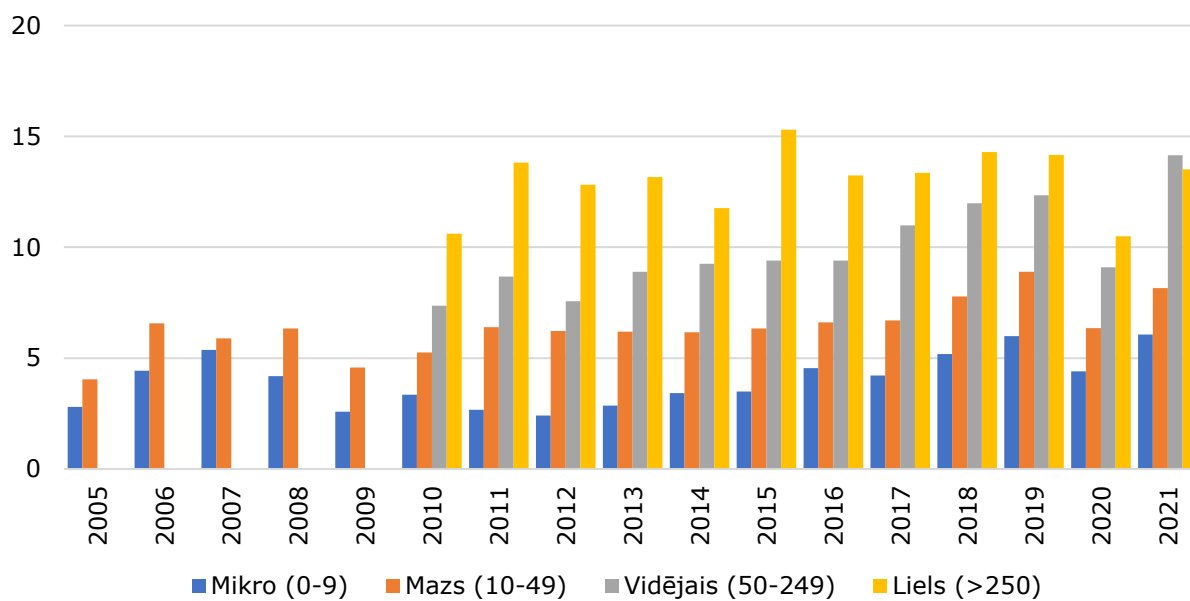
Transports un uzglabāšana.
Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro

**Informācijas un komunikācijas pakalpojumi.
Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro**

**Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi.
Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro**

Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi. Produktivitāte uz 1 nodarbināto, tūkst. euro

